ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 18 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1890 — ΕΤΟΣ Ζ'.—ΑΡΙΘ. 33

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59.
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐν Ἑλλάδι. . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. . Φρ. χρ. 12

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὰ περὶ τὸ Μεσολόγγιον ναυτικὰ τοῦ 1825: Ἡ πολιορκία κατὰ ξηράν. — Τὰ κατὰ θάλασσαν — Ἡ ὑπὸ τὸν ναύαρχον Α. Κιοσσὲν μοῖρα. — Ἐκ σημειώσεων ἑνὸς ἀγωνιστοῦ.
Ἡ Ἀκροβάτις, διήγημα. Μετάφρασις Α. Ἀμπάτη.
Ὁ Κάης, Κρητικὴ παράδοσις. Ποίημα Γ. Β. Τσοκοπούλου.
Ἡ ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως ἐν Ἰωαννίνοις. Ἠπειρωτικαὶ ἀναμνήσεις, ὑπὸ Κ. Δ. Κρυστάλλη. (Τέλος).
Λουκᾶς Γκάρτσια, διήγημα Fernan Caballero. Μετάφρασις *** (Συνέχεια).
Τὸ Ἅγιο Ἄρνί, δημοτικὴ ποίησις.
Χρυσὸς καὶ Χάλυψ, κατὰ τὸν Ποῦσκιν, ὑπὸ Α. Γ. Κ.
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια.—Ἐξωτερικά. —Ἀρχαιολογία.—Φιλολογία.—Καλλιτεχνία.
Ἰδιαίτερα Γράμματα.

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ ΝΑΥΤΙΚΑ ΤΟΥ 1825

(Ἐκ σημειώσεων ἑνὸς ἀγωνιστοῦ)

Α'. Ἡ πολιορκία κατὰ ξηράν

Ὁ ὀθωμανὸς ἀρχιστράτηγος Ῥεσὶτ Κιουταχῆς πασσᾶς, διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Ῥούμελι Βαλισῆς, ἔχων δὲ ὑπὸ τὰς διαταγάς του τοὺς ἀρχηγοὺς Ταὶρ Ἀμπάζην, Ἄγο Βασσαρνν, Ἰσμαὴλ Πλιάσσαν καὶ Πανούσην Σεβρανην μετὰ στρατοῦ 40,000, ἔλαβε τὴν ὑψηλὴν διαταγὴν κατὰ τὰ τέλη Μαρτίου τοῦ 1825 ὅπως ἀφοῦ καθυποτάξῃ τὴν Αἰτωλίαν, διευθυνθῇ πρὸς τὰ πεδία τῆς Πελοποννήσου, ἵνα ἑνωθῇ ἐκεῖ μετὰ τοῦ Ἰμβραὶμ πασσᾶ διὰ τὰ περαιτέρω.

Διαβὰς λοιπὸν τὸν Ἀχελῷον ποταμὸν τὴν 10ην Ἀπριλίου ἰδίου ἔτους, ἐπορεύετο κατὰ τῆς πόλεως Μεσολογγίου. Τὴν 22 ἰδίου μηνὸς ἔφθασε πρὸ τοῦ φρουρίου ἡ πρωτοπορεία ἐξ 6000 Μουσουλμάνων συγκειμένη, καὶ τὴν 5 Μαΐου κατέφθασεν αὐτὸς ὁ Κιουταχῆς, πρὸ τῶν τειχῶν τοῦ Μεσολογγίου.

Ἐνῷ ὅμως ὁ Κιουταχῆς ἐξετέλει τὰ σχέδια καὶ τὰς διαταγὰς τοῦ Σουλτάνου, οἱ Ἕλληνες ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκλεισθῶσιν ἐντὸς τῆς πόλεως τοῦ Μεσολογγίου καὶ τοῦ Αἰτωλικοῦ ὑπὸ τὸν φρούραρχον Στουρνάραν, καὶ νὰ ἀποθάνωσι παρὰ νὰ ὑποταχθῶσιν. Ἅμα λοιπὸν τῇ διαβάσει τοῦ Ἀχελῴου ὑπὸ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, ἐκτὸς τοῦ φρουράρχου Στουρνάρα, συνήχθησαν πεντακισχίλιοι στρατιῶται ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Μακρῆ, Τσόγκα, Λιακατᾶ καὶ Δημοτσέλιου· προσῆλθον δὲ κατόπιν οἱ Γ. Δράκος, Μ. Κοντογιάννης καὶ Γ. Ῥάγκος, πρὸς ἀσφαλῆ φρούρησιν τῆς πόλεως.

Τὸ Μεσολόγγιον, κείμενον ἐπὶ πεδιάδος ἐκτεινομένης μέχρι τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ἀρακύνθου ὄρους ἀριστερόθεν τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν, ἦτο περιτετειχισμένον. Μέρος δὲ τῶν τειχῶν τούτων περιεβρέχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, πρὸς Νότον καὶ πρὸς Δυσμάς. Πρὸς Βορρᾶν δὲ καὶ πρὸς Ἀνατολὰς τῆς πόλεως, εἶχον ἱδρυθῆ ὀχυρώματα συγκείμενα ἐξ ἑνὸς πυργοειδοῦς τείχους καὶ μιᾶς τάφρου πλάτους ἑπτὰ ποδῶν καὶ βάθους τεσσάρων, μετὰ πέντε πυροβόλων. Χάρις δὲ εἰς τὴν ἱκανότητα τοῦ μηχανικοῦ Πέτρου Κοκκίνη καὶ τοῦ ἀνθυπονομοποιοῦ Κώστα Λαγμουτζῆ ἐτελειοποιήθησαν αἱ ὀχυρωτικαὶ ἐργασίαι αὗται κατὰ τὸ 1825, διὰ τῆς ἀνεγέρσεως ἰσχυρῶν προμαχώνων, καὶ διὰ πυροβόλων. Οἱ προμαχῶνες διεκρίνοντο διὰ τῶν ὀνομάτων τῶν ἑξῆς ἀνδρῶν: Προμαχὼν τοῦ Βύρωνος, τοῦ Μονταλαβέρτου, τοῦ Φραγκλίνου. Σκεντέρβεη, Φερραίου, Κοραῆ, Μιαούλη, Σαχτούρη, Μπότσαρη καὶ τοῦ Ἰγνατίου. Ὅτι δὲ τὰ ὀχυρωτικὰ ταῦτα ἔργα εἶχον ἀξίαν, τοῦτο ἀπεδείχθη βραδύτερον.

Ὑπὸ τὴν σκέπην λοιπὸν τῶν ἔργων τούτων τῆς ἀμύνης, οἱ ὀλίγοι σχετικῶς πολιορκούμενοι ἐν Μεσολογγίῳ ὄχι μόνον ἀπέκρουσαν μετὰ πρωτοφανοῦς τόλμης τὰς ἐφόδους τοῦ ἐπελθόντος Κιουταχῆ, ἀλλ' ἔφερον αὐτὸν εἰς θέσιν ἀπογνώσεως, διότι μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου προσπαθῶν ν' ἁλώσῃ τὴν πόλιν, ἀπεφάσισε νὰ παραιτηθῇ τοῦ ἔργου μετὰ τοῦ ἐναπομείναντος αὐτῷ ὀλίγου στρατοῦ, ἐὰν μὴ προσήρχετο ἐπίκουρος ὁ Ἰμβραίμης. Οὕτω τὸ Μεσολλόγιον ὑπῆρξε τὸ προπύργιον τοῦ ἀγῶνος τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ μεγάλη δόξα τῆς πατρίδος, ἐκίνησε δὲ τὴν συμπάθειαν ὅλου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ὑπὲρ τῶν μαχομένων Ἑλλήνων, τὸ αὐτόθι ἡρωϊκὸν δρᾶμα, τὸ ὁποῖον πάντες γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἱστορίας, ἥτις ὅμοιον δὲν ἀναφέρει ἀκόμη. Καὶ ταῦτα ἐν συντόμῳ κατὰ ξηράν.

Β'. Τὰ κατὰ θάλασσαν γενόμενα

Ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, ἡ πολιορκία κατὰ ξηρὰν τοῦ Μεσολογγίου ἤρξατο ἀπὸ τῆς 5 Μαΐου 1825. Μ' ὅλην ὅμως τὴν γενναίαν ἀντίστασιν τῆς φρουρᾶς, ἄνευ ναυτικῆς ὑπερασπίσεως δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ κρατηθῇ τὸ φρούριον, δὲν ἀνέμενε δὲ βοήθειαν παρὰ διὰ θαλάσσης. Τροφαὶ καὶ πολεμοφόδια δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσαχθῶσι παρὰ διὰ θαλάσσης, διότι στενῶς οἱ πολιορκηταὶ περιεκύκλουν τὸ φρούριον.

Ἐκτὸς δὲ τούτων τῶν δεινῶν, προεμηνύετο εἰς τοὺς Ἕλληνας ἡ ἄφιξις ἰσχυροῦ ἐχθρικοῦ στόλου. διὰ τὴν κατὰ θάλασσαν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου. Ἀλλ' ἕνεκα ἐλλείψεως χρημάτων, ἕνεκα διαφωνιῶν καὶ ἄλλων ἀτυχῶν περιστάσεων διὰ τὴν πατρίδα, ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις δὲν ἠδύνατο νὰ προπαρασκευάσῃ στόλον ἀντίμαχον πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ ἐχθρικοῦ, ἅμα τῇ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ὕδατα ἐμφανίσει του, ἡ τοὐλάχιστον ναυτικὴν δύναμιν πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ τροφοδότησιν τοῦ Μεσολογγίου.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ πλοῖον «Λεωνίδας» διοικούμενον ὑπὸ τοῦ Ὑδραίου Δημητρίου Κιοσσέ, πληρωθὲν τροφῶν καὶ πολεμοφοδίων ἀπέπλευσεν ἐξ Ὕδρας κατευθυνθὲν εἰς Μεσολόγγιον, ἔνθα τῇ 19 Μαΐου κατώρθωσε νὰ παραδώσῃ πρὸς τοὺς πολιορκουμένους πλῆρες τὸ φορτίον του, μεθ' ὃ παρέμεινε καὶ πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῶν.

Περιέπλεε δὲ ἐχθρικὴ μοῖρα ἐκ τεσσάρων πλοίων ὑπὸ τὸν καπετὰν Μαχμούτην, ὁρμοῦσα τότε ἐν Πάτραις. Καὶ τὴν 21 ἰδίου μηνός, ἡ μοῖρα τοῦ Μαχμούτη ἐξῆλθε πρὸς καταδίωξιν τοῦ «Λεωνίδα», ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπεκράτει ἄκρα νηνεμία, δὲν ἐγένετο ναυμαχία τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Μετὰ δύο δὲ ἡμέρας, ἤτοι τὴν 23 Μαΐου, λίαν πρωὶ ἐξῆλθον τὰ τέσσαρα ἐχθρικὰ πλοῖα πρὸς συνάντησιν τοῦ «Λεωνίδα»· συνήφθη ναυμαχία, καθ' ἣν ἡ ἐχθρικὴ μοῖρα ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ πλεύσασα εἰς τὴν ἀπέναντι παραλίαν τῆς Ἀχαΐας. Ἀλλ' ὁ μοίραρχος Μαχμούτης, βαρέως, φαίνεται, φέρων τὴν ὑπὸ τοῦ Κιοσσὲ καταδίωξίν του, ἐξῆλθε καὶ πάλιν πρὸς τὸ πέλαγος μὲ τὰ πλοῖά του τὴν ἑπομένην 24 ἰδίου, ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἔπαθε τόσην βλάβην, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ ἐντὸς τοῦ λιμένος τῶν Πατρῶν ἀναμένων ἐπικουρίαν, καὶ νὰ μὴ ἐκπλεύσῃ πλέον. Τοιουτοτρόπως ὁ διὰ θαλάσσης ἐφοδιασμὸς ἐγίνετο ἀκωλύτως κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον.

Τότε κατέπλευσεν ἐκεῖ καὶ ἕτερον πλοῖον Σπετσιωτικὸν φέρον τροφάς, τὰς ὁποίας παρέδωκεν εἰς τὴν φρουράν, καὶ μετ' οὐ πολύ, τῇ ἐνεργείᾳ τῆς Κυβερνήσεως κατέπλευσε μοῖρα ναυτικὴ ἐκ τεσσάρων πολεμικῶν πλοίων καὶ ἑνὸς πυρπολικοῦ, ἁπάντων Ὑδραϊκῶν, ὑπὸ τὸν πλοίαρχον Γεώργιον Νέγκαν, ἐπίσης Ὑδραῖον. Ἡ ἐμφάνισις τῶν πλοίων τούτων μεγάλως ἐνεθάρρυνε τοὺς πολιορκουμένους στρατιώτας.

Περὶ δὲ τὰ τέλη Ἰουνίου, ἀπέπλευσεν ἐκ Νεοκάστρου ἐχθρικὸς στόλος συγκείμενος ἐκ τεσσαράκοντα ἐν ὅλῳ πλοίων ἤτοι, ὀκτὼ φρεγατῶν, δώδεκα κορβετῶν καὶ εἴκοσι βρικίων, διευθυνόμενος πρὸς τὸ Μεσολόγγι πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ τὸ πολιορκήσῃ θαλασσίως καὶ φέρων πᾶν ὅ,τι χρήσιμον πρὸς τὸν Ῥεσὶτ Κιουταχῆν, διὰ τὰ πολεμικὰ τῆς πολιορκίας ἔργα. Ἐνεφανίσθη δὲ πρὸ τοῦ Μεσολογγίου τὴν 28 Ἰουνίου τοῦ 1825, καὶ ἐπολιόρκησε τὸ φρούριον κατὰ θάλασσαν. Ἡ δὲ μοῖρα, ἡ φρουροῦσα αὐτόθι, ἐκ πέντε πλοίων Ὑδραϊκῶν ὑπὸ τὸν Νέγκαν, ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸ τοῦ ὀκταπλασίου ἐχθρικοῦ στόλου.

Ἐν τούτοις ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δραστηρίως ἐνεργοῦσα, ἠδυνήθη νὰ ἐξοικονομήσῃ χρήματα καὶ λοιπὰ χρειώδη

πρὸς ἐκστρατείαν, καὶ νὰ προετοιμάση στόλον ἐκ 30 πλοίων καὶ 5 πυρπολικῶν, διότι τὰ πλεῖστα ἐπεσκευάζοντο τότε, παθόντα εἰς προηγουμένας ναυμαχίας. Ὁ Ἑλληνικὸς οὗτος στόλος, ἐκ πλοίων τῶν τριῶν νήσων, ἐξέπλευσε τὴν 8 Ἰουλίου ὑπὸ τὸν Γενικὸν ναύαρχον Ἀνδρ. Μιαούλην καὶ τοὺς μερικοὺς ναυάρχους Ἀνδροῦτσον καὶ Ἀποστόλην. Τὴν 20 Ἰουλίου ἔφθασε πλησίον τοῦ Μεσολογγίου. Ὁ δὲ ἐχθρικὸς στόλος αὐτόθι εἶχε καταλάβῃ ὅλον τὸ πλάτος τῆς εἰσόδου τοῦ Κορινθιακοῦ ἢ Πατραϊκοῦ κόλπου, ταχθεὶς εἰς μίαν γραμμὴν ἐκτεινομένην ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀράξου μέχρι τοῦ ἀπέναντι ἀκρωτηρίου τῶν Σκροφῶν καλουμένου, κατὰ τὴν νῆσον Ὀζεῖαν.

Τὴν δὲ ἐπιοῦσαν 21 Ἰουλίου, ὁ Μιαούλης ἐφώρμησε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ πνέοντος ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐναντίου ἀνέμου, δὲν ἐπῆλθεν ἀποτέλεσμά τι. Τὴν ἑπομένην ὅμως ἡμέραν ἐπανελήφθη ἡ ναυμαχία, καθ' ἣν ὁ ἐχθρικὸς στόλος ἐτράπη εἰς φυγὴν μετὰ μεγάλης ζημίας, ὁ δὲ Ἑλληνικὸς ἐκυρίευσεν ἑπτὰ πλοῖα καὶ ἔκαυσεν ἕτερα τινά, λύσας οὕτω τὴν πολιορκίαν καὶ τροφοδοτήσας ἐπαρκῶς τὴν φρουράν. Μετὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην ναυμαχίαν, ὁ Μιαούλης ἐπεσκέφθη τοὺς ἐν Μεσολογγίῳ πολιορκουμένους, οἵτινες διὰ κανονοβολισμῶν ἐχαιρέτησαν τὴν παρουσίαν του εἰς τὸ φρούριον.

Γ'. Ἡ ὑπὸ τὸν Ναύαρχον Δημήτριον Κιοσσὲν Μοῖρα

Τὴν 30 Ἰουλίου, μετὰ τὴν ναυμαχίαν, ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἀνεχώρησεν ἐκ Μεσολογγίου. Καὶ μέρος μὲν αὐτοῦ ὑπὸ τὸν Μιαούλην ἀνήχθη πρὸς τὸ Ἰόνιον καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, μέρος δὲ ἐπέστρεψεν εἰς Ὕδραν καὶ Σπέτζας, τὰς ὁποίας ὁ ἐχθρικὸς στόλος ἠπείλει, γνωρίζων ὅτι ἐξ αὐτῶν προήρχετο πλέον πᾶσα βοήθεια διὰ τοῦ στόλου των.

Πρὸ δὲ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ στόλου, τῇ διαταγῇ τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐκ κοινῆς συνεννοήσεως τῶν Ναυάρχων ἀπεφασίσθη, νὰ παραμείνῃ πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Μεσολογγίου καὶ πρὸς ἀποκλεισμὸν τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ τῶν ἐν αὐταῖς φρουρίων, μοῖρα ναυτικὴ ἐξ ἑπτὰ πλοίων ἐκ τῶν τριῶν νήσων μικτή, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ὑδραίου πλοιάρχου Δημ. Κιοσσέ, ὃν ἡ Κυβέρνησις ὑπέδειξεν ὡς τοιοῦτον καὶ τὸν ὠνόμασε Ναύαρχον.

Ἰδοὺ δὲ τί γράφει ὁ ἴδιος Κιοσσὲς εἰς τὰς περὶ τῶν κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐκδουλεύσεών του σημειώσεις, διὰ τὸν διορισμόν του τοῦτον: «Κατὰ τὸ ἔτος 1825, ὅτε ἠνοίξαμεν τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου, (Ἰούλιον) ἐδιωρίσθην ἀπὸ τοὺς ναυάρχους Μιαούλην, Ἀνδροῦτσον, Ν. Ἀποστόλην, Σαχτούρην καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς πλοιάρχους τῶν τριῶν νήσων, Ὕδρας, Σπετσῶν καὶ Ψαρρῶν, μοίραρχος μὲ ἐννέα πλοῖα, εἰς τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, Παλαιῶν Πατρῶν, Πρεβέζης κλ. Ἡ δὲ Κυβέρνησις μὲ ἐδιώρισε ναύαρχον (ἔγγραφα 4294, 4586) κλ....»

Ἡ μοῖρα αὕτη ἀπετελεῖτο ἐκ τριῶν πλοίων ὑδραϊκῶν, ἤτοι τοῦ Λεωνίδα, ὅστις ἦτο καὶ ναυαρχὶς τοῦ Κιοσσέ, τοῦ πλοίου τοῦ Ἰωάννου Μπατσαξῆ καὶ τοῦ τοῦ Σταματίου Φωκᾶ· ἐκ τριῶν Σπετσιωτικῶν, ἤτοι τοῦ πλοίου τοῦ Ἰωάννου Κυριακοῦ, τοῦ τοῦ Ἀνδριανοῦ Σάντου καὶ τοῦ τοῦ Γεωργίου Διασάκη· καὶ ἑνὸς ἑτέρου Ψαρριανοῦ. Βραδύτερον δὲ διωρίσθησαν οἱ πλοίαρχοι Ἰωάννης Ἀντ. Βῶκος καὶ Δημήτριος Μαστροαντώνης Ὑδραῖοι, ἀμφότεροι πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ναυτικῆς δυνάμεως.

Τὰ πλοῖα ταῦτα ἀπεσπάσθησαν ἐκ τοῦ στόλου τοῦ ναυμαχήσαντος περὶ τὸ Μεσολόγγιον. Καὶ ἡ μὲν κυβέρνησις τῶν Ἑλλήνων, διὰ τοῦ ἐκτελεστικοῦ σώματος, εἶχεν ἀποστείλῃ πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τὸ ἑξῆς ὑπ' ἀριθ. 9094 καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 25 Ἰουνίου 1826 ἐκ Ναυπλίου ἔγγραφον.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ ἐκτελεστικὸν σῶμα

Πρὸς τὸν Γενναιότατον Καπετὰν Δημήτριον Κιοσσέν.

Ὄχι μόνον ἡ Διοίκησις, ὄχι μόνον τὸ Ἔθνος ὅλον, ἀλλ' ὅλος ὁ κόσμος ἐθαύμασε τὰ μέχρι τοῦδε κατορθώματα τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ, καὶ εἰς αὐτὰ καὶ μόνον ἀπέδωκε τὴν ἀνέγερσιν τῆς ἀνεξαρτησίας της. Αὐτὰ τὰ ἴδια ἐκφράζει καὶ ἡ Διοίκησις εἰς τὴν ἐγκλείσμενήν προκήρυξίν της, τὴν ὁποίαν διαπάσσεσαι νὰ κοινοποιήσῃς εἰς ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ ναύτας σου, καὶ ἐμψυχώνοντάς τους καὶ μὲ τὰς παρακινήσεις καὶ μὲ τὸ παράδειγμά σου, νὰ τρέχητε ὅλοι ἄνευ ἀναβολῆς ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ ματαιώσητε τοὺς ὀλεθρίους σκοπούς του. Αἱ εὐχαὶ τῆς Διοικήσεως θέλουν συνοδεύσῃ τὰ ἐπιχειρήματά σας, ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἔθνους θέλει ἀνταμείψῃ τὸν ζῆλόν καὶ τὴν καρτερίαν σας καὶ οἱ παγκόσμιοι ἔπαινοι θέλουν στεφανώσῃ τοὺς ἱεροὺς ἀγῶνάς σας.

Ναύπλιον τῇ 25 Ἰουνίου 1825.

(Τ. Σ.) ΜΠΟΤΑΣΗΣ
ΣΠΗΛΙΩΤΑΚΗΣ
ΚΩΛΕΤΤΗΣ

Ὁ γραμματεὺς
Ἀλ. Μαυροκορδάτος

Ὁ δὲ Μιαούλης ἐκοινοποίησε τὸ ἑξῆς ἔγγραφον τοῦ διορισμοῦ:

Ἀριθ. 6.

Πρὸς τὸν γενναιότατον κ. Δημ. Κιοσσὲν Κυβερνήτην τοῦ «Λεωνίδα».

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ στόλου, ἑπτὰ πλοῖα μένουν πρὸς βοήθειαν καὶ φύλαξιν τοῦ φρουρίου. Διοσίζεσαι ἀρχηγὸς αὐτῶν, ὑπακούων εἰς τὰς ὁδηγίας τῆς ἐν Μεσολογγίῳ ἐπιτροπῆς· Ἐλπίζομεν ἀπὸ τὴν φρόνησιν καὶ γενναιότητά σου, ἀπὸ τοὺς μετὰ σοῦ ἀξίους καπετάνους καὶ ἀνδρείους ναύτας, ὅτι ἡ μικρὰ αὕτη μοῖρα θέλει ἐκτελέσῃ ὅλον τὸ χρέος της, μὲ τρόπον ἀξιέπαινον διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν μας, διὰ τὴν ὑπόληψιν τοῦ στόλου καὶ διὰ τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος.

Ἐκ τοῦ πλοίου Ἄρεως τῇ 29 Ἰουλίου 1825.

Ὁ Ναύαρχος
ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΑΟΥΛΗΣ

Ἅπας δὲ ὁ ἑλληνικὸς στόλος διηυθύνθη κατόπιν πρὸς τὴν Ὕδραν καὶ Σπέτσας. Ἡ δὲ ναυτικὴ μοῖρα τοῦ Μεσολογγίου, ἐπὶ τρεῖς ὅλους μῆνας περιέπλεεν ἐκεῖ, διευκολύνουσα τὴν τροφοδότησιν καὶ τὴν παράδοσιν πολεμοφοδίων ἀνὰ μέσων τῶν ἐχθρῶν.

Τὴν 20ην Αὐγούστου, τὸ πλοῖον τοῦ ὑδραίου Καπετὰν Βρούσκου μετέφερε καὶ παρέδωκε τροφὰς καὶ πολεμοφόδια πρὸς τοὺς πολιορκουμένους. Ἐπίσης δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καὶ ὁ ὑδραῖος Καπετὰν Ἠλίας Γιώρτζος μὲ τὸ πλοῖόν του, καλούμενον «Τηλέμαχος» μετέφερε τροφὰς καὶ πολεμοφόδια. Περὶ τὰ τέλη δὲ τοῦ μηνὸς Αὐγούστου, παραλαβοῦσα ἡ ναυτικὴ μοῖρα ἐκ Κρυονερίου τὸν στρατηγὸν Σαδήμαν, τοὺς ἀντιστρατήγους Β. Πάτσην καὶ Χρ. Χατζηπέτρον καὶ τὸν χιλίαρχον Γιαννάκην Στράτον, μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς στρατιωτῶν, τοὺς μετέφερεν εἰς Μεσολόγγιον καὶ ἐνίσχυσαν ἐπαρκῶς τὴν φρουράν.

Τὴν 20 Σεπτεμβρίου δυστυχῶς ἐτελεύτησεν εἷς ἐκ τῶν πλοιάρχων τῆς μοίρας τοῦ Μεσολογγίου, ὁ Ἰωάννης Κυριακοῦ Σπετσιώτης διωρισμένος κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὡς ἀντιναύαρχος τῶν Σπετσῶν. Τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ ἑλληνικὸς στόλος εἶχεν ἀγκυροβολήσῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου Κιμώλου, ἔνθα μαθόντες οἱ πλοίαρχοι τῶν Σπετσῶν καὶ τῆς Ὕδρας τὸν θάνατον τοῦ Κυριακοῦ, ἔκλαυσαν αὐτόν, καὶ πρὸς τιμὴν ἐκανονοβόλησαν μὲ τὰς σημαίας μεσιστίους.

Ἐν τούτοις τὰ τοῦ Μεσολογγίου ὁλονὲν ἐδεινοῦντο, ἐλλείψει τροφῶν καὶ πολεμοφοδίων, τὰ ὁποῖα μετὰ μεγάλης δυσκολίας ἐξοικονομοῦντο, ἡ δὲ ναυτικὴ μοῖρα αὐτόθι πολλάκις ἐκ τῶν ἰδικῶν της ἔδωκεν εἰς τὴν φρουράν, ἂν καὶ εἶχε μεγάλην ἀνάγκην διὰ τὸν θαλάσσιον ἀγῶνά της. Ἀφ' ἑτέρου, αἱ εἰς Ὕδραν καὶ Σπέτσας φθάνουσαι εἰδήσεις, ἦσαν πολὺ ἀνησυχητικαὶ ὡς προμηνύουσαι τὴν καταστροφήν των ὑπὸ ἑτοιμαζομένου ἰσχυροῦ ἐχθρικοῦ στόλου. Καὶ εἶχεν ἀποφασισθῆ νὰ μεταβῶσιν οἱ Σπετζιῶται εἰς Ὕδραν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των πρὸς ἀσφάλειαν. Τῇ προσκλήσει δὲ τῶν προκρίτων, μετέβησαν ἐν Ὕδρᾳ οἱ ὁπλαρχηγοὶ Μαυρομιχάλης Κωνσταντῖνος, καὶ ὁ Νικήτας μετὰ στρατιωτῶν Ρουμελιωτῶν, ὁ δὲ Ὑδραιοσπετζιωτικὸς στόλος ἐπροπαρασκευάζετο νὰ ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τοῦ ἀπειλοῦντος ἐχθρικοῦ.

Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ πατριώτου Ἰωάννου Παππαδιαμαντοπούλου, (φονευθέντος κατὰ τὴν ἔξοδον) εἶνε αἱ ἑξῆς, ἀποστελλόμεναι πρὸς τὸν μοίραρχον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην:

«Πρὸς τὸν γενναιότατον ἀρχηγὸν τῆς ἑλληνικῆς ναυτικῆς μοίρας τῆς ἀποκλειούσης τὸν Κορινθιακὸν κόλπον κ.λ.Κ. Δημήτριον Κιοσσέν. (Εἰς τὸν λιμένα Βασιλαδίου)

Μὴ νομίζετε ἀδελφοί, ὅτι ἐν ἐφροντίσαμεν καὶ δὲν φροντίζομεν νὰ προμηθευθῶμεν μὲ τὰ ἀναγκαῖα. Ἐγράψαμεν ὄχι μίαν ἀλλὰ πολλὰς φορὰς εἰς Ζάκυνθον διὰ νὰ μᾶς στείλουν μολύβι. Μόλις δὲ τώρα τὸ βράδυ μᾶς ἔφθασαν δέκα χελῶναι, τὰς ὁποίας εἶδαν καὶ ἔπαθαν οἱ ἐκεῖτε κύριοι Γ. Λαδόπουλος καὶ Μ. Σεβαστὸς νὰ τὰς προβλέψουν μὲ κρέατιτο, διότι δὲν ἔχουν χρήματα εἰς χεῖράς των Εἰς δὲ τὴν Σ. Διοίκησιν δὲν ἐπικύσαμεν γράφοντες τὰς ἀνάγκας μας, πλὴν πολὺ μικρὰ προμήθεια ἔγινεν διὰ τοῦτο τὸ μέρος, ἀπὸ ἐκεῖ. Ἐδῶ δὲ τόσα εἰδώδηματα δὲν εἶνε διὰ νὰ προφθάσωμεν τὰς χρείας μας, Μ' ὅλα ταῦτα ἐπροσπαθήσαμεν, κάνοντας τὰ δύνατα δυνατά, καὶ ἀγοράσαμεν μὲ κρέατιτο, ὄχι ὀλίγας τροφὰς καὶ πολεμοφόδια, χωρὶς τὰ ὁποῖα τὸ Μεσολόγγι δὲν ἔβαστοῦσε βέβαια.

Ἐλάβομεν ταῖς 40 κανονομπάλες, ὅπου μᾶς ἐστείλατε καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν κατὰ πολλά. Μᾶς ἔστειλε καὶ

ὁ καπετὰν Ἀνδριανὸς Σάντος τρεῖς κασέλλες φουσέκια. Ἐλάβομεν καὶ τὰς 30 ὀκάδας μολύβι ὅπου μᾶς ἐστείλατε. Ἀπόψε ἐλάβομεν γράμμα ἀπὸ τοὺς ἀποσταλέντας εἰς Σπρόμερον, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἀναγγέλουν ὅτι ὅταν ἔφθασαν ἐκεῖ, οἱ ὁπλαρχηγοὶ ἦσαν μεμεμένοι καὶ εἶχον ξεκινήσῃ φιλιωμένοι διὰ νὰ ὑπάγουν νὰ πιάσουν τὰ περάσματα.

Ἐλάβομεν τὰς 30 σφαῖρας κανονίων, ὁμοῦ μὲ τὰς πέντε γρανάτας τὰς ὁποίας ἐλάβετε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς στείλετε. Καὶ τὴν γενναιότητά σας εὐχαριστοῦμεν κατὰ πολύ, ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς ἠλοιάρχους. Ἀπόγράμματα ἰδιαίτερα πληροφορούμεθα ἔξι ἡ πανώλης θερίζει εἰς τὸ φρούριον τῆς Μεθώνης καὶ ἔκαμε τοιοῦτον ἀφανισμόν, ὥστε πολλὰ ὀλίγοι ἐμείναν μέσα ζωντανοί, ὁ δὲ Ἰμβραΐμης κυριευμένος ἀπὸ φόβον, δὲν ἠξέρει τί νὰ κάμῃ.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἐλάβομεν γράμμα ἀπὸ τοὺς ὁπλαρχηγοὺς Τσόγκαν, Ῥάγκον, κ.λ. οἱ ὁποῖοι μᾶς λέγουν ὅτι προσκαλεσθέντες ἀπὸ τὸν στρατηγὸν Καραϊσκάκην, ἔμελλον νὰ ὑπάγουν πρὸς ἀντάμωσίν του τὴν ἰδίαν ἡμέραν καὶ νὰ συμφωνήσουν τὸν τρόπον, διὰ νὰ κτυπήσουν τὸν ἐχθρὸν καὶ ἄμποτε νὰ ὁμονοιάσοῦν διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος».

2 Σεπτεμβρίου 1825.

Ὁ πατριώτης
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Πρὸς τὸν ἴδιον δὲ ἔγραφον οἱ πρόκριτοι τῆς Ὕδρας:

«Ἀδελφοὶ ἐφέτος ἡ σωτηρία τοῦ ἔθνους μας ὅλου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ νὰ βασταχθῇ τὸ Μεσολόγγιον καὶ ἡ Ὕδρα. Ἡμεῖς ἐδῶ ἔχομεν πρὸς τὸ παρὸν τέσσαρας χιλιάδας Ῥουμελιώτας καλούς, καὶ καθημερινῶς λαμβάνομεν ὅσα ἀνὰ χεῖρας ἔχομεν μέτρα, διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀσφάλειαν τοῦ τόπου μας, τόσον ὥστε καὶ οἱ ἀδελφοὶ Σπετζιῶται ἀπεφάσισαν καὶ αὐτοὶ ἐν καιρῷ ἀνάγκης νὰ ἀσφαλίσουν ἐδῶ τὰς οἰκογενείας καὶ πράγματά των. Ἔχομεν πρὸς τούτοις τὴν ναυτικὴν δύναμίν μας ὅλην κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου.

Ἡ γενναιότης σας λοιπόν, ὡς διωρισμένοι εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Μεσολογγίου, ἐπιμείνατε μὲ σταθερότητα εἰς τὸν ἀναγκαιότατον τοῦτον ἀγῶνα, διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ ἡ πόλις αὕτη ἀπὸ τὰς ἀπειλὰς τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τότε καθὼς ἀλλάξουν μορφὴν τὰ πράγματα τοῦ Μεσολογγίου ἐλπίζομεν νὰ λάβουν καλὴν μεταβολὴν καὶ ἐκεῖνα τῆς Πελοποννήσου καὶ ὅλου τοῦ ἔθνους.

Ἡ γενναιότης σας θαυμάσατε καὶ ἐπαινέσατε πρεπόντως τὴν ἀνδρείαν ἀντίστασιν τῆς φρουρᾶς Μεσολογγίου. Εὑρέτε ὅμως πολλὰ καλά, καὶ τὸ ὁμολογοῦν οἱ ἴδιοι, ὅτι δὲν ἠμποροῦν πλέον νὰ ἐπιμείνουν, ἐὰν ὑστερηθοῦν τῆς ναυτικῆς ὑπερασπίσεως. Ὅθεν διὰ τὸν θεὸν ἀδελφοί, μὴ τύχῃ καὶ ἀφήσετε τὸ Μεσολόγγιον χωρὶς ναυτικὴν δύναμιν».

Ἐν Ὕδρᾳ 12 Ὀκτωβρίου 1825.

Σᾶς ἀσπαζόμεθα ἀδελφικῶς
(Τ. Σ.!) ΟΙ ΠΡΟΚΡΙΤΟΙ ΥΔΡΑΣ

Ἐπανερχόμενοι δὲ εἰς τὴν ἐξιστόρησίν μας, λέγομεν ὅτι αἱ ἀπειλητικαὶ εἰδήσεις πρὸς τὰς νήσους Ὕδραν καὶ Σπέτσας ἀνηγγέλλοντο καθ' ἑκάστην καὶ πρὸς τοὺς ναύτας τῆς ἐν Μεσολογγίῳ ἀγωνιζομένης ναυτικῆς μοίρας, ἥτις μόνη τότε ἔμενε μακρὰν τῆς πατρίδος της, παριστῶσαι τὸν κίνδυνον, ὅστις ἠπείλει τὰς νήσους ταύτας καὶ ἑπομένως τὰς οἰκογενείας. Καὶ μάλιστα συνεπείᾳ τῶν εἰδήσεων τούτων, προερχομένων ἐξ ἐπιστολῶν τῶν οἰκογενειῶν τῶν ναυτῶν, τινὲς τούτων ἐζήτουν παρὰ τῶν πλοιάρχων τῆς μοίρας τὴν εἰς τὰς πατρίδας των ἐπιστροφήν, πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν οἰκείων των. Ἀλλ' οἱ πλοίαρχοι ἔπεισαν τούτους περὶ τοῦ ἐναντίου τῆς γνώμης των καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ὑπερασπίσεως διὰ θαλάσσης τῶν πολιορκουμένων ἐν Μεσολογγίῳ.

Τὴν 27 Σεπτεμβρίου ἐν σώματι ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, ἐδρεύουσα ἐν Μεσολογγίῳ, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου, Γ. Καναβοῦ καὶ Δ. Θεμέλη, μετὰ τοῦ γραμματέως αὐτῆς Φ. Πλητᾶ, ἐπεσκέφθη τὸν ναύαρχον Δ. Κιοσσέν, ἀρχηγὸν τῆς Μοίρας ἐπὶ τοῦ πλοίου του «Λεωνίδου» ὡς καὶ τοὺς πλοιάρχους καὶ τὰ πληρώματα τῶν λοιπῶν πλοίων.

Ἐξ ὅλων τούτων ἠναγκάσθησαν οἱ πρόκριτοι τῶν νήσων νὰ προετοιμάσουν μοῖραν ναυτικήν, ἐκ τῶν ἐνόντων, ἥτις ἀπέπλευσε φθάσασα τὴν 4 Ὀκτωβρίου εἰς τὸν λιμένα Κιμώλου, ἔνθα καὶ ἄλλα τινὰ πλοῖα ἦλθον, μεθ' ὃ ἐξῆλθεν ὁ ἑλληνικὸς οὗτος στόλος περιπλέων τὸ ἀκρωτήριον Μαλέαν.

Τὴν ἐπιοῦσαν 5 Ὀκτωβρίου ἀπέπλευσεν ἐξ Ἀλεξανδρείας, ὁ ὑπὸ τὸν Καπετὰν πασσᾶν τοῦ Βυζαντίου ἐχθρικὸς στόλος, ἀποτελούμενος ἐκ δέκα βρικίων, ἐννέα φρεγατῶν, ἐννέα κορβετῶν, τριῶν γολετῶν, πέντε φρεγατῶν ἀλγερινῶν, τριῶν ἑτέρων κορβετῶν Τριπολιτικῶν, καὶ τριῶν ἑτέρων γολεττῶν Αἰγυπτιακῶν καὶ ἄλλων κατόπιν εἴκοσιν ὀκτώ, ὁμοίως Αἰγυπτιακῶν διαφόρου εἴδους, μεθ' ἑνὸς ἀτμοπλοίου καὶ 10 πυροπλικῶν. Πρὸς τούτοις ἠκολούθουν 30 φορτηγὰ πλοῖα εὐρωπαϊκά, ἐν οἷς ἐπέβαινον δέκα χιλιάδες στρατοῦ ἀραβικοῦ. Ὁ δὲ ἑλληνικὸς στόλος ἔνεκα μεγάλων τρικυμιῶν, εἶχε διευθυνθῆ πρὸς τὴν Ὕδραν καὶ Σπέτσας.

Ὁ ἰσχυρὸς λοιπὸν οὗτος ἐχθρικὸς στόλος, ἀποβιβάσας ἀκωλύτως εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ναυαρίνου τὴν 25 Ὀκτωβρίου τὰ στρατεύματα, ἀνεπαύετο ἐκεῖ, προετοιμάζοντος τοῦ καπετὰν πασσᾶ ἐκστρατείαν διὰ θαλάσσης κατὰ τοῦ Μεσολογγίου. Κατὰ τὸν χρόνον δὲ τοῦτον ἔφθασεν εἰς Ναύπλιον ἀγλικὸν πλοῖον ἐκ Λονδίνου, κομίσαν 50 χιλιάδας λίρας ἐκ τοῦ συνομολογηθέντος τότε δανείου, πρὸς δὲ καὶ τὴν εἴδησιν, ὅτι ὁ Κόχραν ἀπεφάσισε νὰ συμμετάσχῃ τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀγῶνος. Ταῦτα δὲ μεγάλως ἐνεθάρρυναν τοὺς ἀγωνιζομένους Ἕλληνας. Ὅθεν τὴν 1 Νοεμβρίου ἅπας ὁ ἑλληνικὸς στόλος εἶχεν ἐκ δευτέρου συγκεντρωθῆ κατὰ τὰς Βοιὰς ὁπόθεν ἐξῆλθε πρὸς ἐπιτήρησιν τοῦ ἐχθρικοῦ.

Τεσσαράκοντα δὲ πλοῖα τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἀπέπλευσαν ἐκ Νεοκάστρου, ὧν προηγεῖτο τὸ ἀτμόπλοιον, κατευθυνθέντα κατὰ τοῦ Μεσολογγίου. Εἰς τὸν ἑλληνικὸν δυστυχῶς στόλον ἀνεφύησαν ἀσυμφωνίαι τινές, μεταξὺ Ὑδραίων καὶ Σπετσιωτῶν, ἕνεκα δὲ τούτου μόνη ἡ Ὑδραϊκὴ μοῖρα ὑπὸ τὸν Μιαούλην, μεθ' ἧς εἶχεν ἑνωθῆ καὶ ἡ ὑπὸ τὸν Κιοσσὲν μοῖρα τοῦ Μεσολογγίου, ἐκινήθη ἀκολουθοῦσα τὸν ἐχθρὸν μεταβαίνοντα εἰς Μεσολόγγι.

Οἱ δύο ἀντίμαχοι στόλοι ἐναυμάχησαν περὶ τὸ ἀκρωτήριον Ἄραξον (Πάππα) κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου, τὴν 13 Νοεμβρίου 1825. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην, 27 Ὑδραϊκὰ πλοῖα ἀποτελοῦντα τὸν στόλον ἐκεῖνον, ἐφώρμησαν κατὰ τῶν πλοίων τοῦ ἐχθροῦ, ὑπὸ τὸν ἀτρόμητον Μιαούλην, ἐπληγώθησαν καὶ ἐφονεύθησαν ἕνδεκα ναῦται Ἕλληνες, ἐν οἷς καὶ ὁ γενναῖος πλοίαρχος Λάζ. Πινότσης. Καὶ ὁ μὲν Πινότσης ἐπληγώθη διὰ σφαίρας, οἱ δὲ ναῦται ἐκ τοῦ ἱστοῦ τοῦ πλοίου *Θεμιστοκλῆς* διακοπέντος διὰ βόμβας ἐχθρικῆς καὶ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος πεσόντος. Ἐπὶ τοῦ «Θεμιστοκλέους» μάλιστα ἐπέβαινεν εἰς τὴν ναυμαχίαν ταύτην αὐτὸς ὁ Μιαούλης, διότι τὸ πλοῖόν του ἐπεσκευάζετο ἐν Ὑδρᾳ. Τὸ δὲ πλοῖον τοῦ Ἰωάννου Ζάκκα ἐκάθησεν ἐπὶ ὑφάλων, παρασυρθὲν πρὸς τὸ ἀκρωτήριον τῶν Σκροφῶν καλούμενον καὶ ἀπέναντι τοῦ Ἀράξου κείμενον. Ἡ ναυμαχία τὴν ἑπομένην ἐπανελήφθη ἐπιτυχῶς, μεθ' ἣν ὁ ἑλληνικὸς στόλος ἐτροφοδότησε τὴν φρουρὰν Μεσολογγίου.

Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τῆς φρουρήσεως τοῦ Μεσολογγίου, εἰς τὴν ἐκεῖ ναυτικὴν μοῖραν διετέλεσαν καὶ ἄλλοι ἐκτὸς τῶν προαναφερθέντων. Τὰ «Ἑλληνικὰ Χρονικὰ» ἐφημερὶς ἐκδιδομένη τότε ἐν Μεσολογγίῳ, ἰδοὺ τί γράφει περὶ τῆς μοίρας. «Ἡ τρίτη »μοῖρα ὑπὸ τὸν Δ. Κιοσσέν, μετὰ τῶν ἀ»πτοήτων συναδέλφων πλοιάρχων Ἀναγνώ»στην Γεωργίου, Λάζ. Μρούσκον, Δημήτρ. »Μαστροαντώνην, Γεώργιον Ἀποστόλην, »Ἀνδριανὸν Σάντον, Σταμάτην Φώκα καὶ »Γεώργιον Κωνσταντῆ, ἐξακολουθεῖ τὰ κα»θήκοντά της κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Κυ»βερνήσεως, ἀποκλείουσα στενότατα τὸν »Ἀμβρακικὸν καὶ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον »κτλ. καὶ προμηθεύουσα μὲ πᾶσαν βοήθειαν, »τὴν καρτερόψυχον φρουρὰν τοῦ Μεσολογ»γίου. Πρόθυμοι νὰ πράξωσι τὸ κοινὸν κα»λὸν πάντοτε, οἱ θαλασσινοὶ οὗτοι ἄνδρες »ἐφάνησαν ἄξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Δι»οικήσεως καὶ τῶν ζηλωτῶν τῆς ἀληθοῦς »εὐδαιμονίας τοῦ ἔθνους μας».

«Δόξα καὶ τιμὴ εἰς τοὺς ἀγῶνάς σας »πρόθυμοι τῆς πατρίδος ὑπερασπισταί».

Η ΑΚΡΟΒΑΤΙΣ

(Διήγημα)

— Μπά! δὲν 'πῆγες ποτὲ 'στὸ ἱπποδρόμιον; Δὲν γίνεται!... Ἀκοῦτε, παιδιά, ὁ Περιὲ δὲν εἶδε ποτὲ του ἱπποδρόμιον!

— Ἀλήθεια;... Τόσων χρονῶ παιδί;... Ὤ ὤ ὤ!

Καὶ ὁλόκληρον τὸ ρμῆνος τῶν ὀκταετῶν συντρόφων μου μὲ περιεκύκλωσε, καὶ προσβλέποντές με περιέργως μὲ ἐκώφαινον μὲ ἐρωτήσεις εἰρωνικὰς χωρὶς νὰ μοὶ ἀφίνωσι καιρὸν ν' ἀποκριθῶ.

— Δὲν ξεύρεις, ἀλήθεια, τί εἶναι ἱπποδρόμιον; ἐπανέλαβεν ὑπεροπτικῶς πως ὁ πρῶτος λαλήσας, ἰσχυρός τις παῖς, ὅστις ἦτο σχεδὸν πάντοτε ὁ κορυφαῖος τοῦ ὁμίλου μας. Ἐγὼ πηγαίνω κάθε ἑορτήν.

— Ἐγώ, εἶπεν ἕτερος κομπαστικῶς, ἐπῆγα μὲ τὴν μητέρα ἀπὸ δυὸ χρονῶν! Πῶς

---

4 Ἡ σφραγὶς τῆς Ὕδρας ἦτο κυκλική, ὡς αἱ συνήθεις. Φέρει τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐλογοῦντος, εἰς δὲ τὴν περιφέρειαν τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν: «Ἡ σφραγὶς τῆς κοινότητος Ὕδρας 1808 Ἰουνίου 12» καὶ εἶναι διῃρημένη διὰ δύο κοθέτων διαμέτρων εἰς τεταρτοκύκλια, διότι ἐχωρίζετο φαίνεται εἰς τέσσαρα μέρη, ἀποχωριζόμενα ἀπ' ἀλλήλων).

δὲν σὲ πηγαίνει ἡ μητέρα σου; προσέθηκε στρεφόμενος πρὸς ἐμέ.

— Δὲν ἔχω μητέρα, ἀπεκρίθην.

— Ἀπέθανε; ἠρώτησεν ὁ μεγάλος, μετὰ τῆς πρὸς τὸν θάνατον καὶ τὰ πένθη ὁλοσχεροῦς ἀδιαφορίας τῶν παιδῶν.

Ἐδίστασα ἐπὶ μίαν στιγμὴν νὰ ἀπαντήσω. Δὲν εἶχον μητέρα, ἦτο ἀληθές· δὲν ἐγνώρισα ποτὲ τοιαύτην· ἀλλ' οὐδεὶς μοὶ εἶπεν, ὅτι εἶχεν ἀποθάνῃ. Ἐν τοσούτῳ, δὲν ἦτο δυνατὸν τὸ πρᾶγμα νὰ ἔχῃ ἄλλως, διότι ὅλα τὰ παιδία ἔχουσι μητέρας, καὶ ἵνα μὴ ἔχω ἐγὼ θὰ εἰπῇ, ὅτι ὁ θάνατος μοῦ τὴν ἀφήρπασε.

— Ναί, ἀπεκρίθην βραδέως, ἀπέθανε.

— Καὶ ὁ πατέρας σου; Δὲν ἠμποροῦσε νὰ σὲ πάγῃ; Νὰ ἰδῇς τί ὡραία ποῦ εἶνε τὰ ἄλογα, οἱ παλιάτσοι!

— Ὡραῖα λέγει! ἀντήχησαν οἱ ἄλλοι ἐν χορῷ, πολὺ ὡραῖα μάλιστα.

Καὶ ἤρξαντο νὰ μοὶ διηγῶνται τὰ θαυμάσια τῶν προσφιλῶν εἰς τὰ παιδιά, ἴσως δὲ καὶ εἰς τοὺς μεγάλους, θεαμάτων, ὧν αἱ θελκτικαὶ εἰκόνες ἐξηλίσσοντο καὶ παρίσταντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, ὡς τὰ λάμποντα ἀραβουργήματα τοῦ καλειδοσκοπίου.

Ἐπανῆλθον οἴκαδε ἐν ἐξάψει, μὲ τὴν κεφαλὴν πλήρη θαμβουσῶν ὀπτασιῶν, καὶ ἀποφασισμένος νὰ παρακαλέσω τὸν πατέρα μου, κατὰ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν, ὅπως μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὸ ἱπποδρόμιον τὴν προσεχῆ Κυριακήν.

Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλον νὰ λαλήσω, τὸ πρᾶγμα μοὶ ἐφάνη αἴφνης πολὺ δυσκολώτερον παρ' ὅ τι ἐνόμιζον. Διετελοῦμεν ὑπὸ πειθαρχίαν πολὺ αὐστηρὰν κατ' οἶκον, τοσοῦτον αὐστηράν, ὥστε θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι τὰ πάντα ἐθυσιάζοντο παρ' ἡμῖν χάριν τῆς ἐργασίας, ἀλλ' οὐδὲν χάριν τῆς ἀπολαύσεως. Ὁ πατήρ μου, ὅστις καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἦτο πλήρης ἀσχολιῶν, ἐπανήρχετο ἐν τῇ οἰκίᾳ περὶ τὴν ἑβδόμην κεκμηκώς, ἀφῃρημένος καὶ ἀνυπόμονος νὰ καθίσῃ εἰς τὸ δεῖπνον. Ἐδειπνοῦμεν τάχιστα καὶ σχεδὸν σιωπηρῶς, μεθ' ὃ ὁ πατήρ μου ἐβυθίζετο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐφημερίδος του καὶ ἡ ἑσπέρα πολλάκις διήρχετο χωρὶς νὰ προφερθῇ οὔτε λέξις, διότι καὶ ἡ μρμήτωρ μου δὲν ὡμίλει περισσότερον τοῦ πατρός μου. Ἐνίοτε ἐν τούτοις, ἤπτετό τινος ἐκ τῶν προσφιλῶν αὐτῆ θεμάτων καὶ ἀπήγγελλεν ὁμιλίαν ὁλόκληρον, ἣν δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ διακόψῃ τις.

Ἂν ὅμως ὁ πατήρ μου δὲν ἦτο τῆς γνώμης της καὶ ἐτόλμα νὰ τὸ εἴπῃ, αὕτη ἐξερρήγνυτο εἰς ὀνειδισμοὺς καὶ ἐκφράσεις ἀγανακτήσεως κατὰ τῆς μεταβολῆς, ἥτις ἐγένετο ἐν αὐτῷ ἀπὸ τῆς νεότητός του, ὅτε ἦτο *τόσον καλὸς υἱός, τόσον πρᾶος, τόσον εὐπειθής*· καὶ κατ' ὀλίγον ἡ φωνή της ὑψοῦτο ὑψοῦτο, οἱ στρογγύλοι καὶ ἐξέχοντες ὀφθαλμοί της ἐφαίνοντο ἕτοιμοι νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς κόγχης των, κατόπιν ἠγείρετο καὶ ἤρχιζε τὰ διασκελίζῃ μεγάλοις βήμασι τὴν αἴθουσαν, μέχρις οὗ ἡ προσβολὴ τῶν νεύρων της ἔθετε πέρας εἰς τὴν παράστασιν.

Ἦτο πολὺ ἰσχυρὰ καὶ εὔρωστος γυνὴ αὐτή ἡ μρμήτωρ μου, πολὺ παχεῖα, πολὺ ἐρυθρά, πολὺ ὑψηλή, καὶ ἤδη ἀρχίζουσα νὰ κύπτῃ κάπως. Αἱ προσβολαὶ τῶν νεύρων της, αἵτινες πολὺ ὡμοίαζον μὲ σπασμοὺς διακοπτομένους ἀπὸ κραυγὰς καὶ λυγμούς, ἦσαν φοβεραί, ὁ δὲ πατήρ μου, ὅστις ὑπέφερε νὰ τὰς βλέπῃ, ἀπέφευγεν ὅσον τὸ δυνατὸν νὰ τῇ ἐναντιοῦται εἰς ὅ τι δήποτε. Αὐτός, ὁ καλός, ὁ φρόνιμος, ὁ λεπτός, ὁ λελογισμένος ἄνθρωπος, πόσον συχνὰ ἐδέησε νὰ ἀνεχθῇ τὴν ἠθικὴν ταύτην δουλείαν, εἰς ἣν τὸν ὑπέβαλλεν ἡ μήτηρ του.

Πρὸς οὐδένα ἄλλον ἐφέρετο τρυφερῶς πράγματι καὶ εὐθύμως πλὴν ἐμοῦ, καὶ τοῦτο κατὰ τὰς ἑορτὰς ὅτε μὲ παρελάμβανε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν περίπατον. Πρὸς τὴν προμήτορά μου ἦτο πάντοτε πρόθυμος καὶ φιλοφρονέστατος, διότι ἄλλως τε ἐγνώριζε τί θὰ ἤκουε, ἂν παρέλειπεν ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην μέριμναν, ἐξ ὅσων αὕτη ἀπῄτει παρ' αὐτοῦ ὡς φόρον ὑποχρεωτικὸν σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης. Ἀλλὰ πῶς ἐφαίνετο ἐν τῇ περὶ αὐτῆς μερίμνῃ του, τὸ βεβιασμένον καὶ τὸ ἐπαχθές. Πτωχὲ πατέρα! ποσάκις ἠσθάνθην καίτοι πολὺ μικρὸν παιδίον, τὸν οἶκτον μιγνύμενον ἐν τῇ πρὸς σὲ στοργῇ μου! Ἀναμφιβόλως ἡ μικρά μου διάνοια ἐμάντευεν ἀορίστως, ὅτι ἦσο θῦμα τῆς καλωσύνης σου, καὶ ἂς τὸ ὁμολογήσω, τῆς ἀδυναμίας σου, ἀπέναντι τῆς φιλαύτου καὶ τυραννικῆς ταύτης μητρός.

Ἠθέλησα νὰ ἀναβάλω μέχρι τῆς Κυριακῆς, ἵνα τῷ ὁμιλήσω κατὰ μόνας περὶ τοῦ ἱπποδρομίου, ἀλλὰ μόλις ἦτο Τετάρτη ἤδη καὶ δὲν εἶχον ἀρκοῦσαν ὑπομονὴν ὅπως περιμείνω ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας εἰσέτι! Οὕτω, τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ἐνῷ ἐκαθήμην ἐπὶ τοῦ χαμηλοῦ σκίμποδός μου παρὰ τὸ πῦρ, ἀπέναντι τῆς προμήτορός μου, καταγινομένης εἰς τι ἐκ τῶν λεπτῶν καὶ ἀτελευτήτων κεντημάτων της, περὶ τὰ ὁποῖα ἐνησμενίζετο ὅτι ἐξεῖχε, προέβαλον αἴφνης διὰ φωνῆς καθαρᾶς καὶ τρεμούσης ἐκ πόθου:

— Πατέρα, πῶς δὲν μὲ πηγαίνεις ποτὲ εἰς τὸ ἱπποδρόμιον; Τόσῳ ἤθελα νὰ 'πάγω!

Διὰ τί ἐρρίγησεν ὁ πατήρ μου ἀκούων τὴν ἀθῶαν ταύτην ἐρώτησιν, ἐνῷ ἡ προμήτωρ μου τῷ ἔρριπτε λοξὸν βλέμμα σφίγγουσα τὰ χείλη, ὡς συνείθιζε νὰ πράττῃ, ὅταν τῇ ἀπήρεσκέ τι; Μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐνυπῆρχε ποιά τις δυσχέρεια ἐν τῷ αὐστηρῷ τόνῳ τῆς φωνῆς, δι' ἧς μοὶ εἶπε:

— Νὰ φροντίζῃς μόνον διὰ τὰ μαθήματά σου. Εἰς τὴν ἡλικίαν σου δὲν ὑπάγουν εἰς τὰ θέατρα.

Ἀλλ' ἐγὼ δὲν ὑπεχώρησα.

— Ναί, πατέρα, εἶπον, μὰ ὅλοι οἱ συμμαθηταὶ πηγαίνουν! Ὁ Τορκῖνος 'πηγαίνει κάθε ἑορτή... καὶ εἶνε εἰς τὸ σχολεῖον μας πολὺ μικρότερά μου παιδιὰ ποὺ πηγαίνουν.

Ἤδη ἦτο ὁ πατήρ μου, ὅστις ἔρριψε λαθραῖον βλέμμα ἐπὶ τῆς προμήτορός μου, ὡς νὰ τῇ ἐζήτει τὴν ἀπάντησιν. Ἀλλ' αὕτη ἔδηξε τὰ χείλη καὶ ἐξηκολούθησε νὰ κεντᾷ σύρουσα σπασμωδικῶς τὴν βελόνην χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν. Ὁ πατήρ μου τότε ἀπεφάσισε νὰ μοὶ εἴπῃ!

— Τὸ ὅτι τὸ κάμνουν οἱ ἄλλοι δὲν εἶνε λόγος διὰ νὰ τὸ κάμνῃς καὶ σύ... Σὺ δὲν πρέπει νὰ ταράττῃς τὰς σπουδάς σου δι' ἀνωφελῶν διασκεδάσεων... Ὅταν δύνασαι νὰ πηγαίνῃς εἰς τὸ ἱπποδρόμιον χωρὶς καμμίαν ζημίαν θὰ σὲ πηγαίνω.

Οὐδὲν ἄλλο ἤκουσα ἐκ τῆς φράσεως του, εἰμὴ μόνον τὴν ἡμιυπόσχεσιν τοῦ τέλους:

— Ὦ! γρήγορα, πατέρα, εἶπον· γρήγορα, δὲν εἶναι ἀλήθεια; Καὶ ἔπληττον τὰς χεῖρας περιχαρής.

Αἴφνης ἡ προμήτωρ μου ἀνήγειρε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ τῆς ἐργασίας της, καὶ προσήλωσεν ἐπ' ἐμοῦ βλέμμα τόσον παράδοξον, τόσον ψυχρόν, ὥστε μοὶ ἐφάνη ἐκ χάλυβος.

Ἦτο ὠχρὰ καὶ ἐφαίνετο συγκρατοῦσα μετὰ πολλοῦ κόπου τὴν ἀγανάκτησίν της.

— Ἐλπίζω, εἶπε βραδέως, ὅτι θὰ κρατήσῃς ὀλίγον ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν σου καὶ διὰ πράγματα καλλίτερα ἀπὸ αὐτά!

Μεθ' ὃ μικρὸς στεναγμὸς ἠκούσθη ὄπισθεν τῆς ἐφημερίδος, δι' ἧς ἐκρύπτετο τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου.

Μοὶ ἐφάνη ὡς νὰ ὑπέστη ψυχρολουσίαν ὁ ἐνθουσιασμός μου καὶ δὲν ἐτόλμησα πλέον νὰ λαλήσω. Ἀλλ' ἐνῷ διενοούμην ἔκπληκτος τὸν παράδοξον τρόπον, δι' οὗ ὑπεδέχθησαν τὴν αἰτησίν μου καὶ ἐξηκολούθουν νὰ μένω συσπειρωμένος ἐν τῇ εὐνοουμένῃ γωνίᾳ μου, μὲ τὴν κεφαλὴν ἐρειδομένην ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τῆς ἑστίας, τοὺς ἐξήταζον περιέργως διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, καὶ αἴφνης διέκρινά τι, ὅπερ οὐδέποτε πρὶν εἶχον παρατηρήσει: Ἦτο ἡ μεγάλη ἀνομοιότης, ἥτις ὑφίστατο μεταξὺ ἐμοῦ καὶ αὐτῶν.

Ὡμοίαζον μεταξύ των, καίτοι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ πατρὸς ἐκαλλύνοντο ὑπὸ τῆς νοημοσύνης καὶ τῆς καλοκαγαθίας. Εἶχεν ὀφθαλμοὺς ἤττον κυανοῦς, ἤττον ἐξοιδημένους καὶ μᾶλλον σχιστοὺς τῆς προμήτορός μου, τὸ μέτωπόν του ἦτο εὐρύτερον τοῦ ἰδικοῦ της καὶ προέχον ἄνωθεν τῶν ὀφρύων μετὰ βαθμιαίας κλίσεως πρὸς τὴν κόμην· ἡ ρίς του ἦν εὐγενεστέρα καὶ μεγαλειτέρα, καὶ τὰ ὑπὸ τὸν μύστακα ἐρυθρὰ χείλη του ἐδείκνυον περισσοτέραν ἀγαθότητα. Ἡ σχεδὸν καστανὴ κόμη του, ἀναμφιβόλως ὑπῆρξε ξανθὴ κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν. Ἐπὶ τέλους τὸ δέρμα καὶ τῶν δύο ἦτο λεπτὸν καὶ λευκόν, καίτοι τὸ τῆς προμήτορός μου ἦτο κάπως ἐρυθρότερον.

Διατὶ λοιπὸν νὰ εἶμαι ἐγὼ τόσον μελάγχρους, σχεδὸν ἀθίγγανος, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πατέρα μου; Ἡ οὖλη κόμη μου ἦτο μέλαινα, καὶ αὐτὸ τὸ δέρμα μου ἦτο μελάγχρουν ὑποκίτρινον καὶ οἱ ἠδεῖς ἀμαυροὶ ὀφθαλμοί μου προσείλκυον ἄλλοτε τὰς ὡραίας κυρίας πέριξ τῆς τροφοῦ μου: «Τί ὡραῖον παιδίον ἀνέκραζον, τί μαῦρα 'μάτια! Ἱσπανικὰ 'μάτια.....» Ἐπειδὴ δὲ ἡ τροφός μου ἐσιώπα, ἐπανελάμβανον: «Δὲν εἶνε Γαλλόπαις, ὁ μικρός, βεβαίως;....Ἡ τοὐλάχιστον ἡ μήτηρ του θὰ ἦτο Ἱσπανίς;...» Ἀλλ' ἡ Φλωρίνα ἠρκεῖτο νὰ ἀπαντᾷ:

— Εἶνε Παρισινός· καὶ μὲ ὡδήγει παρέκει, ἵνα παίξω.

Ἤδη ἀνεπόλουν ἀπάσας τὰς λεπτομερείας ταύτας καὶ ἐσκεπτόμην: «Τὰ παιδία ὁμοιάζουν εἰς τοὺς γονεῖς των καὶ εἰς τοὺς γονεῖς τῶν γονέων των... Ἀλλ' ἐγὼ εἰς ποῖον ὁμοιάζω; Βεβαίως ὄχι, εἰς τὸν πατέρα μου, οὔτε εἰς τὴν προμήτορά μου... Εἰς τὴν μητέρα μου, ἴσως;....» Μοὶ ἐπῆλθε μάλιστα ἡ διάθεσις νὰ ἐρωτήσω τὸν πατέρα μου περὶ τούτου, ἀλλ' ἐκρατήθην διότι ἦτο πρόσφατος ἡ ἄλλη ἀποτυχία μου! καὶ ἀπεφάσισα νὰ πληροφορηθῶ παρὰ τῆς Φλωρίνης ἐν πρώτῃ δοθείσῃ εὐκαιρίᾳ.

Ἑκάστην Πέμπτην, ὅταν ἡ προμήτωρ μου δὲν ἠδύνατο νὰ μὲ φέρῃ ἐφ' ἁμάξης εἰς τὸ δάσος τῆς Βουλώνης, μὲ ὡδήγει αὕτη εἰς τὸν κῆπον Μονσώ, ἵνα περιπατήσω. Συνήθως δὲν προσεδόκων μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὴν ὥραν τοῦ περιπάτου τούτου. Ἦτο τοσοῦτον μονότονος, καὶ ὁ κῆπος ἦτο τόσον μικρός, ὥστε ἐν μιᾷ στιγμῇ τὸν περιηρχόμην ὁλόκληρον! Κατὰ τὸ θέρος ἠδύνατό τις νὰ καθίσῃ, ἢ νὰ παίξῃ παρὰ τὴν τεχνητὴν λίμνην, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ἐν εἴδει περισυλίου περιστοιχούντων αὐτὴν δένδρων· ἀλλὰ κατὰ τὸν Μάρτιον, πόσον μελαγχολικὸς μοὶ ἐφαίνετο ὁ κῆπος οὗτος! Δὲν εἶχον φθάσῃ εἰσέτι εἰς τὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν ἡ θέα τῆς φύσεως καταθέλγει, καὶ ἡ τερπνὴ αὕτη χλοερὰ γωνία ἐν μέσῳ τῶν Παρισίων μοὶ ἐφαίνετο φυλακὴ πολὺ στενὴ διὰ τὰ παιγνίδιά μου. Ἀλλὰ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ἥρπασα εὐθύμως τὸν βραχίονα τῆς τροφοῦ μου καὶ τὴν ἔσυρον μεθ' ὁρμῆς διὰ τῆς δενδροστοιχίας Ρουϋσδάελ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κήπου. Εἶτα ὑπὸ τὰ γυμνὰ δένδρα, ἔνθα ὀλίγαι μόνον ἀγριοπεριστεραὶ μᾶς ἐσυντρόφευον, τῇ εἶπον ἀποτόμως:

— Φλωρίνα, ἔχω μητέρα;

Ἐνθυμοῦμαι εἰσέτι τὴν σύγχυσιν, ἥτις ἐζωγραφήθη ἐπὶ τοῦ προσώπου της, καὶ τὸ δυσχερὲς ὕφος, δι' οὗ μοὶ ἀπεκρίθη:

— Βεβαία, Ἐρρίκε! Ὅλα τὰ παιδία εἶχον τὴν μητέρα των.

Προσεπάθησα νὰ τὴν ἴδω εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλ' αὕτη ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, προσποιουμένη, ὅτι ἔβλεπε τὰς ἐν τῇ λίμνῃ κολυμβώσας νήσσας. Ἐν τούτοις ἐπανέλαβον:

— Εἶνε πολὺς καιρὸς ποῦ ἀπέθανε; Εἰπέ μου, Φλωρίνα.

Αὕτη δὲν ἀπεκρίθη ἀμέσως, ἀλλὰ μετά τινας στιγμὰς σιωπῆς, εἶπε διὰ φωνῆς ὑποκώφου.

— Ὦ! εἶνε πολύς, πολὺς καιρός.

Ἦτο τόσον τεταραγμένη, ὥστε κατ' ἀρχὰς δὲν ἐτόλμησα νὰ ἐξακολουθήσω, πλὴν μετ' ὀλίγον ἐπανέλαβον:

— Μὰ δὲν τὴν εἶδα ποτὲ τὴν μητέρα μου, ἐγώ;

Ἡ Φλωρίνα ἐστέναξε καὶ εἶπε θλιβερῶς:

— Ὄχι, μικρέ μου, ποτέ!

Ἤδη ἐστέναξα καὶ ἐγώ:

— Ἀ! ἀνέκραξα, τί δυστυχία ν' ἀποθάνῃ! Πόσον ἤθελα νὰ ἔχω μητέρα! Ὅλα τὰ ἄλλα παιδία ἔχουν, ἐνῶ ἐγὼ δὲν ἔχω παρὰ τὴν μάμμην μου. Καὶ δὲν εἶνε τὸ ἴδιο πρᾶγμα!...

Ἡ Φλωρίνα δὲν ἀπεκρίθη· ἀλλὰ διατὶ ἔτρεμεν ὁ βραχίων της; Ἐν τούτοις ἐξηκολούθησα ὡσεὶ μονολογῶν.

— Ἡ ἰδική μου μητέρα δὲν θὰ εἶχε κρύα, σκληρὰ μάτια... τὸ εἰξεύρω· θὰ ἦτο νέα... καὶ θὰ μὲ ἔφερε εἰς τὸ ἱπποδρόμιον καθὼς ἡ μητέρα τοῦ μικροῦ Ζακάρτ, ἐνῷ ὁ πατέρας καὶ ἡ μάμμη μου δὲν θέλουν νὰ μὲ φέρουν. Διατί;

Ἡ Φλωρίνα ἔστρεψε αἴφνης τὸ πρόσωπον πρὸς ἐμὲ καὶ μὲ ἐθεώρησε μετ' ἀπορίας μεμιγμένης μετ' ἐκπλήξεως.

— Αἴ! Τί λοιπόν, ἀνέκραξα θυμωθείς, μήπως τὸ θαρρεῖς καὶ σὺ παράξενον πρᾶγμα, ὅτι θέλω νὰ ὑπάγω εἰς τὸ ἱπποδρόμιον; Διατὶ μὲ βλέπεις ἔτσι, Φλωρίνα;

— Θεέ μου! ἔλεγεν ἡ Φλωρίνα χαμηλοφώνως. Ἂν 'μποροῦσε ἡ πτωχὴ νὰ τὸν ἀκούσῃ!

Ποτὲ δὲν εἶχον ἰδῆ τὴν Φλωρίνα ἐν τοιαύτῃ καταστάσει. Πλὴν δὲν ἠθέλησε νὰ μοὶ δώσῃ οὐδεμίαν πληροφορίαν, καὶ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου ἀπεκρίνετο δι' ὑπεκφυγῶν· ἐπὶ τέλους δὲ μοὶ ἐδήλωσεν, ὅτι ἐπειδὴ εἶχε παρέλθῃ πολὺς χρόνος ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν ἡ μήτηρ μου, οὐδὲν ἐνεθυμεῖτο περὶ αὐτῆς. Εἶτα δὲ προσέθηκεν ὁμιλοῦσα ταχέως:

— Κύτταζε νὰ μὴ καθίσῃς νὰ ἐρωτᾷς, ὅλα αὐτὰ τὸν πατέρα σου ἢ τὴν μάμμην σου, διότι θὰ τοὺς λυπήσῃς πολύ, πουλάκι μου!

Μετά τινας στιγμάς, ἔστρεψα καὶ πάλιν τὴν συνομιλίαν ἐπὶ τοῦ ἱπποδρομίου, ἀπευθύνων μυρίας ἐρωτήσεις περὶ αὐτοῦ πρὸς τὴν τροφόν μου, ἥτις προσεπάθησε νὰ μοὶ τὸ περιγράψῃ ἐφ' ὅσον τῇ ἐπέτρεπον αἱ μικραὶ περὶ αὐτοῦ γνώσεις της.

Ἀκούων παρ' αὐτῆς, ὅτι ὑπῆρχεν ἱπποδρόμιον εἰς τὰ Ἠλύσια πεδία δὲν τὴν ἀφῆκα ἥσυχον, πρὶν μοὶ ὑποσχεθῇ, ὅτι ἤθελε μὲ ὁδηγήσῃ ἐκεῖ κατὰ τὴν προσεχῆ Πέμπτην. Τὸ δύσκολον ἦτο ἤδη νὰ μᾶς δοθῇ ἄδεια παρὰ τῆς προμήτορός μου νὰ ἀλλάξωμεν τόπον περιπάτου. Ἐν τούτοις διὰ τῆς ἐπετηδειότητος τῆς Φλωρίνης, ἥτις ὑπὸ τὴν ἀφέλειαν τοῦ ἐξωτερικοῦ της ἐκρυπτεν ἀρκοῦσαν ἀγχίνοιαν, τὰ πάντα συνετελέσθησαν κατ' εὐχήν. Αὕτη παρετήρησε πρὸς τὴν προμήτορά μου, ὅτι ὡς ἐκ τῆς προσεγγίσεως τῆς ἀνοίξεως, ὁ κῆπος Μονσὼ εἶχεν ἀποβῆ πολὺ ὑγρός, καὶ συνεπῶς τὰ Ἠλύσια πεδία ἦσαν προτιμότερος δι' ἐμὲ περίπατος, ὡς ἔχοντα καθαρώτερον ἀέρα καὶ περισσότερον ἥλιον. Ἡ προμήτωρ μου οὐδὲν ὑποπτεύσασα, δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ παραδεχθῇ τὴν πρότασιν τῆς τροφοῦ μου.

Μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἀπογοήτευσίς μου, ἐν τούτοις, ὅταν κατὰ τὴν ἀκόλουθον Πέμπτην ἡ Φλωρίνη μοὶ ἔδειξε στρογγύλον κατάκλειστον κτίριον πληροφοροῦσά με, ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ ἱπποδρόμιον. Ἐγὼ περιέμενον νὰ ἴδω μίμους φωνάζοντας καὶ ὀρχουμένους, παχείας γυναῖκας μὲ βραχυτάτας ἐσθῆτας, πολὺν θόρυβον, μεγάλην ποικιλίαν χρωμάτων, ἄπλετον φωτισμὸν καὶ μυρία ἄλλα ἀντικείμενα, ἅτινα ἀνεπόλουν ἀμυδρῶς πως, ὅτι τὰ εἶδον ἄλλοτε, ἀλλὰ πρὸ τῶν ὁποίων ἤδη, πρὸς μεγάλην μου δυσαρέσκειαν, δέν μοι ἐπετρέπετο νὰ σταθῶ οὔτε ἐπὶ στιγμὴν ἵνα τὰ ἴδω. Ἐπαρηγορήθην ὅμως κάπως, ἀκούσας παρὰ τῆς Φλωρίνης, ὅτι τὸ ἱπποδρόμιον δὲν εἰργάζετο ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ ὅτι θὰ ἤρχιζε τὰς παραστάσεις μετὰ τὸ Πάσχα.

— Αἴ τότε, ἐσκέφθην, θὰ τὸ ἴδωμεν βρίθον ἐκ μίμων καὶ γελωτοποιῶν, καὶ περικυκλούμενον ὑπὸ μεγάλων κυρίων καὶ ὡραίων κυριῶν ἐφίππων, ἐρχομένων ἐν μέσῳ τοῦ κρότου τῶν τυμπάνων, ἵνα λάβωσι θέσιν εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τῶν θεατῶν!... Ἀλλ' ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἔχω ὀλίγην εἰσέτι ὑπομονήν.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ἐξηκολούθησα νὰ πορεύωμαι ἑκάστην Πέμπτην εἰς τὰ Ἠλύσια πεδία, ἅτινα ἤρχισαν νὰ μοι φαίνονται θαυμάσιος περίπατος. Μετέβαινον ἐκεῖσε συνοδευόμενος ὑπὸ μόνης τῆς Φλωρίνης, καθ' ὅσον ἡ μὲν προμήτωρ μου κρυολογήσασα εἶχε προσβληθῆ ὑπὸ ἰκτέρου, ὁ δὲ πατήρ μου δὲν ηὐκαίρει ἕνεκα τῶν πολλαπλασιασθεισῶν ἀσχολιῶν του.

* * *

Πέμπτην τινὰ περὶ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἀπριλίου, — κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸ Πάσχα συνέπεσε νὰ εἶνε ἀργὰ—καθ' ἣν στιγμὴν ἐπλησίασα τὴν τροφόν μου, ἥτις περιέμενε νὰ τελειώσω τὸ παιγνίδιόν μου, καθημένη ἐπί τινος θρανίου καὶ πλέκουσα περικνημίδας, διῆλθε πλησίον μας γυνή τις, ἥτις ἅμα ὡς εἶδε τὴν Φλωρίνην ἐξέβαλε μικρὰν κραυγήν, καὶ ἔστη ἀκαριαίως εἰς δύο ἀφ' ἡμῶν, βημάτων ἀπόστασιν. Ἐθεώρουν περιέργως τὴν γυναῖκα ταύτην, ἥτις μὲ ἐθεώρει ἐπίσης καὶ ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐγνώριζε τὴν τροφόν μου. Ἀλλ' ἐγὼ δὲν τὴν εἶχον ἰδῆ ποτὲ ἄλλοτε. Ἐπὶ τῇ θέᾳ μου ἔμεινεν ὡς ἀπολιθωθεῖσα, μὲ προσηλωμένους ἐπ' ἐμοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. Ἀλλ' ὅ,τι ἰδίως μὲ ἐξέπληξεν, ἦτο τὸ τεταραγμένον ὕφος τῆς Φλωρίνης, ἥτις ἐγερθεῖσα ἐταράλισεν ἐν *καλημέρα σας*, χαιρετίζουσα τὴν ἄγνωστον, καὶ προσεπάθησε νὰ μὲ ἀπομακρύνῃ ἀμέσως.

Ἀλλ' ἡ ὡραία κυρία—διότι μοὶ ἐφάνη πολὺ ὡραία—τῇ ἔνευσεν ἱκετευτικῶς. Ἔπειτα αἴφνης, γονυπετήσασα ἐνώπιόν μου, μὲ ἔσυρε πρὸς ἑαυτὴν καὶ μοὶ εἶπε διὰ φωνῆς, ἥτις μὲ διεπέρασε μέχρι τῶν μυχῶν τῆς καρδίας.

— Φίλησέ με!

Πολλάκις μὲ ἐπέπληξεν ἡ μρμήτωρ μου διὰ τὴν ἀτολμίαν μου, ἥτις μὲ καθίστα ἄφωνον καὶ ἀκίνητον ἐνώπιον τῶν ἐπισκεπτῶν της, ὁσάκις μοὶ ἀπηύθυνον τὸν λόγον, ἀλλ' οὐδένα φόβον ἢ ἀτολμίαν ἠσθάνθην πρὸ τῆς ἀγνώστου ταύτης. Τὰ παιδία μαντεύουσιν ὡς οἱ κύνες, τοὺς ἀγαπῶνας αὐτά. Ὑπῆρχε δὲ ποιά τις τρυφερότης, ἐν τῷ βλέμματί της, ἥτις μοὶ ἐφαίνετο ὡς νὰ με ἐθώπευε, ἐν δὲ τοῖς μεγάλοις μελανοῖς ὀφθαλμοῖς της μελαγχολία, ἀνησυχία, συγκίνησις, ἥτις μὲ προσείλκυε δίκην μαγνήτου καὶ μοὶ ἐνέσπειρεν ἄγνωστόν μοι μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης αἴσθημα. Οὕτω περιπτυσσόμενος τὴν ἄγνωστον, ἄνευ διισταγμοῦ τινος, τὴν ἠσπάσθην ἐγκαρδίως. Ἀποσπώμενος ἐκ τῆς ἀγκάλης της παρετήρησα μετ' ἀπορίας, ὅτι οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν πλήρεις δακρύων.

— Τί εὔμορφος ποῦ εἶνε! εἶπε πρὸς τὴν Φλωρίνην, ἥτις ἐφαίνετο προσηλωμένη εἰς τὸ πλέξιμόν της.

Ἔπειτα πρὸς ἐμέ:

— Πῶς ὀνομάζεσαι;

Ἐγὼ ἀπηρίθμησα ὑπερηφάνως ἅπαντα τὰ ὀνόματά μου:

— Ἐρρῖκος-Ἐμμανουὴλ-Μαρία Περιέρ.

— Ἐμμανουήλ! ἐπανέλαβεν αὕτη, καὶ αἱ παρειαί της ἐκαλύφθησαν ὑπὸ δακρύων. Ἐγειρομένη ἀποτόμως ἐσπόγγισε τοὺς ὀφθαλ-

μούς της διὰ μικροῦ *ῥινομάκτρου* ἀποπνέοντος βαρὺ ἄρωμα, ὅπερ ἠσθάνθην ἄμα ὡς μὲ ἐπληησίασε. Εἶνε ἀνεξήγητον τὸ πῶς ἐλάχιστα πράγματα πολλάκις ἐντυποῦνται τόσον ζωηρῶς ἐν τῇ μνήμῃ! Ἔκτοτε ἡ ὀσμὴ τοῦ *ὀποτοράξ* μοὶ ἐπαναφέρει πάντοτε ὁλόκληρον σειρὰν ἀναμνήσεων, αἵτινες συμπλέκονται πέριξ τῆς εἰκόνος, γυναικὸς γονυκλινοῦς, μειδιώσης ἀνὰ μέσον τῶν δακρύων ἅτινα χύνουσιν οἱ δύο ὠρραῖοι της ὀρθαλμοί...

Ἔμεινα ἐννεὸς πρὸ τῶν δακρύων τούτων καὶ ἠπόρουν νὰ μάθω τί ἔπραξα, ἵνα τὴν λυπήσω. Ἐν τούτοις αὕτη ἀπεμακρύνθη διὰ τοῦ αὐτοῦ αἰφνιδίου τρόπου δι' οὗ μᾶς ἐπλησίασε.

— Εἶδες Φλωρίνα, εἶπον, πῶς ἔκλαιεν ὅταν εἶπεν, Ἐμμανουήλ; Τὴν γνωρίζεις αὐτὴν τὴν κυρίαν σύ; Διατί μὲ ἐνηγκαλίσθη;

Ἀλλ' ἡ Φλωρίνα εἶχε γείνη σκυθρωπὴ καὶ ἔμενεν ἄφωνος εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου.

Ἠγέρθη, καὶ ἀνυψοῦτα τοὺς ὤμους, ὡς νὰ ἔλεγεν: «Ἐπὶ τέλους, ἐγὼ δὲν πταίω» μὲ ἐπανέφερεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Τὴν ἀμέσως ἑπομένην Πέμπτην, ἡ Φλωρίνα κατ' ἀρχὰς ἀπεποιήθη νὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὰ Ἠλύσια πεδία, ἀλλὰ τὴν παρεκάλεσα τόσον θερμῶς, ὥστε ἐπὶ τέλους ὑπεχώρησε συγκατανεύουσα εἰς τὴν ἐπιθυμίαν μου. Πρέπει νὰ τὸ εἴπω; Ἡ παράδοξος καὶ συγκινητικὴ συνάντησις τῆς ἄλλης Πέμπτης ἀπησχόλησε τὸ πνεῦμα μου ἐφ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα, καὶ δὲν ἐσκεπτόμην πλέον περὶ ἄλλου τινὸς ἢ περὶ τοῦ πῶς νὰ ἐπανίδω τὴν ὡραίαν ἄγνωστον καὶ νὰ τὴν ἐρωτήσω διατί ἔκλαυσε.

Κατὰ πρῶτον οὐδεὶς ἦλθε, καὶ ἐδέησεν ἐπὶ δύο ὅλας ὥρας νὰ ἀρκεσθῶ εἰς τὸ μετὰ τῶν μικρῶν συντρόφων μου παιγνίδιον. Ὅταν τοὺς ἐκάλεσαν αἱ τροφαί των ἵνα ἀπέλθωσιν, ἐπορεύθην καὶ ἐγὼ πρὸς τὴν ἰδικήν μου πρὸς τὸν ἴδιον σκοπόν. Ἀλλ' ἀγκθῇ τύχῃ! Πλησίον αὐτῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θρανίου, ἐκάθητο ἡ ὡραία κυρία καὶ συνωμίλει ζωηρῶς μετ' αὐτῆς.

Μοὶ ἐφάνη, ὅτι ἡ Φλωρίνη ἀπέμασσε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τὴν ἤκουσα λέγουσαν:

— Ὄχι, σᾶς παρακαλῶ, κυρία! Σκεφθῆτε λοιπόν! Ἐὰν σᾶς ἔβλεπεν ὁ κύριός μου ἢ ἡ κυρία μου!

—Αἴ! ἀπεκρίθη ἡ ἄγνωστος μετὰ πάθους· ἓν φίλημα εἶνε δικαίωμά μου ἐπὶ τέλους!... Ἡ νομίζεις, ὅτι ἡ καταισχύνη μεταδίδεται ὡς αἱ ἀσθένειαι διὰ τοῦ φιλήματος.

Αἱ λέξεις αὗται, ἃς δὲν ἐννόησα τότε, ἀργότερον ἐπανῆλθον πολλάκις εἰς τὴν μνήμην μου. Ὅ,τι ἐννόησα ἤδη ἦτο, ὅτι ἐπεθύμει νὰ μὲ ἀσπασθῇ. Καὶ χωρὶς νὰ ἐξετάσω τί μὲ εἴλκυσε πρὸς τὴν γυναῖκα ταύτην, καὶ χωρὶς νὰ συλλογισθῶ, τῇ ἔτεινα τὴν παρειάν μου μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς ἀφελείας.

Τὴν φορὰν ταύτην μὲ περιεπτύχθη παραφόρως καὶ μὲ ἐκάλυψεν διὰ δακρύων καὶ φιλημάτων, ἅτινα διέκοπτε μόνον ἵνα μὲ παρατηρήσῃ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν της, οἵτινες ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἔβλεπον τὰ πάντα, διὰ τῶν ὡραίων μελανῶν ὀφθαλμῶν της τῶν τοσοῦτο διαπεραστικῶν καὶ τρυφερῶν.

—Τὸν μικρόν μου Ἐμμανουήλ. Τὸν μικρόν μου Ἐμμανουήλ, ἔλεγεν ἐν παραφορᾷ.

Ἐγὼ τὴν προσέβλεπον ἔκθαμβος καὶ:

— Μὲ λέγουν Ἐρρίκον, τῇ εἶπον.

—Ἀ... ναί!.. ἀνέκραξεν, Ἐρρίκε!.. Ἡ μάμμη σου λέγεται Ἐρριέττα, δὲν εἶν' ἔτσι;

Ὁ τόνος τῆς φωνῆς της ἦν πικρός, ἡ ὄψις της ἠλλοιώθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε μοὶ προὐξένησε φόβον, οἱ δὲ μέλανες ὀφθαλμοί της ἦσαν πλήρεις μίσους.

Μὲ ἀφῆκεν ἀποτόμως ὡς καὶ πρότερον, καὶ ἀπῆλθε κλονιζομένη, ἐνῷ ἐγὼ καὶ πάλιν τὴν ἠκολούθησα ἐν ἀπορίᾳ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν.

— Διατί, εἶπον πρὸς τὴν Φλωρίνην, μὲ λέγει Ἐμμανουὴλ καὶ κλαίει τόσον δυνατά;

Ἡ Φλωρίνη μοὶ ἀπεκρίθη, ὅτι ἡ πτωχὴ κυρία εἶχε χάσῃ ἓν παιδίον ὡς ἐμέ, ὀνομαζόμενον Ἐμμανουήλ, καὶ ὅτι βλέπουσα μὲ τὸ ἐνεθυμεῖτο, ἐπειδὴ ὡμοίαζον πολὺ πρὸς αὐτό. Ἀλλὰ τίς ἦτο ἡ ξένη, μοὶ εἶπεν ὅτι δὲν ἐγνώριζε.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Ο ΚΑΗΣ

(Διήγησις τοῦ παπποῦ)

—Βλέπεις, παιδί μου, ὁλόφωτο σὰν βγαίνει τὸ φεγγάρι
καὶ ἀνεβαίνει σιγαλὰ ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὴ ῥάχι,
μέσα στὴν τόση λάμψι του καὶ στὴν πολλὴ του χάρι
σὰν κάτι μαύρες σκοτεινιαίς, σὰν κάτι ἴσκιους ἄχῃ;

Ἄκουσε—αὐτὸ ποῦ θὲ σοῦ πῶ δὲν βγαίνει ἀπὸ τὸ νοῦ μου
εἶν' ἱστορία ποὔμαθα κ' ἐγὼ ἀπ' τὸν παππού μου.

Ἤτανε ρήγας πλούσιος καὶ πολυδοξασμένος
κ' εἶχε νησιὰ ἀμέτρητα καὶ χίλια δυὼ χωριά.
καὶ ἤρθε 'μέρα ποὺ 'πεσε βαριὰ ἀρρωστημένος
κ' ἐμοίρασε τοὺς τόπους τοῦ, στὰ δύω του παιδιά.

Ἔπῆρε ὁ Ἄβελ ὁ ξανθὸς τ' ἀμέτρητα νησιὰ
κ' ἡ χώρες ἀπομείνανε στὸν Κάη μοιραστιὰ
κ' ἐβασιλεύανε κ' οἱ δυὼ γερσὶ κ' εὐτυχισμένοι.

Μὰ ὁ Κάης—ποῦ στενόκαρδος, ὁ μαῦρος, εἶχε λάχη,
ἤθελε μόνος καὶ νησιὰ καὶ πολιτείαις νἄχῃ
καὶ στὴν καρδιά του καὶ στὸ νοῦ ἡ μαύρη ζῆλεια μπαίνει.

—Τὸν ἀδελφό του γιὰ νὰ βρῇ μιὰ μέρα ξεκινᾷ,
κι' ἀρίνει χώρας πίσω του καὶ θάλασσαις περνᾷ,
κ' ὕστερα ἀπὸ πολὺν καιρὸ τὸν βρίσκεις τὸ νησί του·

κι' ὁ Ἄβελ σφάζει ἀπ' ὅλα του τὸ πειὸ καλὸ κριάρι
κ' ἔχει τραγούδια καὶ χαραὶς γιὰ τ' ἀδελφοῦ τὴ χάρι,
κι' ὁ Κάης; νοιώθει λύπησι μὲς τὴ κακὴ ψυχή του.

Μὰ ἡ ζῆλεια πάλι ὁλόκληρο τὸ λογισμό του πέρνει
κι' ἀπὸ τὸ νοῦ του δὲν μπορεῖ τὸ φονικὸ νὰ φύγῃ...
σ' ἕνα χωράφι μακρυνὸ τὸν ἀδερφό του φέρνει
κ' ἐκεῖ μαχαῖρι φοβερὸ μὲς τὴν καρδιά του μπήγει.

Καὶ ὁ θεός, ποῦ 'στὰ ψηλὰ τὸ κάθε δίκηο κρίνει,
στέλνει κατάρα φοβερὴ στὸν ἄκαρδο φονηᾶ,
—ἦταν τὸ πρῶτο φονικὸ στὸν κόσμο ποῦ εἶχε γείνη—
νὰ ζῇ, καὶ νὰ παιδεύεται μὲ μαύρη ἀπονιά.

Τὸ μέρος ποῦ αἷμα χύθηκε μονάχο νὰ χωρήσῃ
καὶ νὰ γυρίζῃ ἀτέλειωτα στοῦ οὐρανοῦ τὰ βάθη,
κι' ὁ Κάης νὰ συχωρεθῇ ἂν σώσῃ καὶ γεμίσῃ
μὲ τ' ἀδελφοῦ τὰ κόκκαλα ἀπάτωτο καλάθι.

Καὶ τώρα κύτταζέ τονε πῶς σκύβει καὶ γυρίζει
καὶ τὸ καλάθι του ζητᾷ ὁ μαῦρος νὰ γεμίσῃ·
ὅμως καλάθι ἄπατο ποτέ του δὲν γεμίζει
καὶ στὸ φεγγάρι εἶνε γραφτὸ παντοτεινὰ νὰ ζήσῃ.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Η ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ἡ Μονὴ τῆς μεταμορφώσεως κεῖται ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς Ἐλεούσης. Πλῆθος προσκυνητῶν εὑρόμεν ἐν αὐτῇ. Εἶχεν ἐπέλθῃ πλέον ἡ νύξ. Ἐπροσκυνήσαμεν τὴν Ἁγίαν Εἰκόνα, ἐπεσκέφθημεν μετὰ ταῦτα τὸν ζῶντα ἀκόμη τότε σεβασμιώτατον Ἀββακοὺμ καὶ ἐξήλθομεν ἀνὰ τὴν νῆσον περιφερόμενοι. Αἱ οἰκίαι τῆς νήσου λίθινοι καὶ χαμηλαὶ περὶ τὰς 150, συμπυκνοῦνται εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος πρὸς τὸ ὄρος Μιτσκέλι. Ἀποτελοῦσι γραφικωτάτην εἰκόνα μὲ τὰς στενὰς λιθοστρώτους ὁδούς των, μὲ τὰ σκιερὰ δένδρα των καὶ τὰς μικρὰς αὐλάς των, μὲ τὰς ὑψηλὰς ἐκ καυσοξύλων στοιβάδας των, μὲ τὰ ἠπλωμένα δίκτυα, μὲ τὰ δέματα τῶν παπύρων καὶ μὲ τὰ μαγευτικὰ χρωματισμένα παραθυράκια των, εἰς τὰ ὁποῖα θάλλουσιν ἀείποτε ἄνθη τόσον ἐπιμελῶς καλλιεργούμενα ὑπὸ τῶν λυγηρῶν νησιωτοπούλων. Ἐκεῖ κεῖται καὶ ὁ κεντρικὸς ὅρμος τῆς νήσου. Κατελθόντες εἰς αὐτὸν ἐκαλέσαμεν ἄλλην λέμβον, ἄνευ ὀνομασίας ταύτην, ἵνα μεταβῶμεν εἰς Δραμπάτοβαν, ὅπου μετέβαινον καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

Ἡ Δραμπάτοβα εἶνε ἡ περίφημος διὰ τὴν ψυχρότητα καὶ τὴν διαύγειαν τοῦ ὕδατός της πηγὴ τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων, ὑπὸ τὸ ὄρος Μιτσκέλι ἀπέναντι τῆς νήσου ἀναβλύζουσα. Θεωρεῖται μάλιστα ὡς ἔχον καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς λήθης τὸ ὕδωρ αὐτῆς διὸ καὶ ἰδιαίτερον ἐπὶ τούτῳ δίστιχον ᾆσμα ἐποίησαν δι' αὐτὴν οἱ Ἰωαννῖται:

Τὸ Μπλίτσι κ' ἡ Δραμπάτοβα,
τὰ δυὸ τὰ κρυονέρια,
Μὲ 'κάμαν κι' ἀλησμόνησα
καὶ μάνα καὶ πατέρα.

Ὁ βράχος ἀφ' οὗ πηγάζει τὸ ὕδωρ, σχηματίζει ἐντὸς τοῦ βουνοῦ κοίλωμα, τοῦ ὁποίου ἡ θέα ἀποπνέει φρίκην καὶ ἀνατριχίασιν, ὡς ἡ θέα τῆς Στυγὸς ἢ τοῦ στομίου τοῦ Ἅδου παρ' ἀρχαίοις, ὁ δὲ λεμβοῦχός μας, γέρων οὗτος, μᾶς ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἐντὸς τοῦ βουνοῦ ὑπάρχει λίμνη ἐκτεταμένη ὁλόκληρος, ἀφ' ἧς προέρχονται αἱ πολυπληθεῖς πηγαὶ τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων. Μᾶς διηγήθη δὲ ἐπεισόδιόν τι τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ, καθ' ὃ ὁ φιλοχρήματος καὶ περίεργος τύραννος ἐπισκεφθεὶς τὴν πηγὴν ἐν ἐποχῇ ἀνομβρίας, καθ' ἣν τὰ ὕδατα αὐτῆς ἦσαν ἠλαττωμένα, χαῖνον δὲ τὸ στόμιον ὅλον, καὶ πλησιάσας ἔκυψε νὰ ἴδῃ ἐντὸς αὐτοῦ. Ἀλλ' ἕνεκα τοῦ βαθυτάτου σκότους οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ· διὸ διέταξε τὸν τσοχαντάρην του αἰθίοπα νὰ ἐκγυμνωθῇ καὶ εἰσέλθῃ ἐντός. Τρέμων οὗτος ἀποποιεῖται τὴν προσταγήν. Ἀλλ' ὁ Βεζύρης ἐξαγαγὼν τὴν μάχαιραν:

— Ἢ ἔμπα ὠρὲ παληάραπε, τῷ εἶπεν, ἢ σοῦ κόβω τὴν κόκα (τὴν κεφαλήν).

Ὁ δυστυχὴς αἰθίοψ ἐπροτίμησε τὸ βέλτιον τῶν δύο προκειμένων κακῶν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὀπήν. Ἀλλὰ τί εἶδε! Ἀπέραντον ὑγρὰν ἔκτασιν, ἐξ ἧς ἀνεδίδετο ἀνυπόφορος ὑγρασία. Ἔντρομος δ' ἐξελθὼν παρευθύς: —Κόψε με καλλίτερα, πασσᾶ μου, ἐφώναξε, παρὰ νὰ μὲ βάλῃς σ' αὐτὴ τὴ μαύρη κόλασι μέσα.

Καὶ σήμερον δὲ φαίνεται ἡ ὑπόγειος αὕτη λίμνη, ὁσάκις τὰ ὕδατα τῆς Δραμπάτοβας ὀλιγοστεύουσι.

Ἐξερχόμενοι τῆς Δραμπάτοβας ἀπηντῶμεν καθ' ὅλας τὰς ἄκρας τοῦ διὰ τοῦ καλαμῶνος ἀγοντος αὔλακος αὐτῆς προσδεδεμένας λέμβους, ὧν οἱ ἐπιβαίνοντες ἐδείπνουν. Τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐπεθύμησαν νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὴν πηγὴν τοῦ Μπλίτσι, ἀλλὰ τὸ χωνευτικώτατον ὕδωρ τῆς Δραμπάτοβας ἐπέδρασε τόσον ἐφ' ἡμῶν, ὥστε ἤρχισε νὰ μᾶς δάκνῃ τρομερὰ πεῖνα, ὡσεὶ ἐπεστρέψαμεν ἐκ τοῦ ἀγροῦ, κατὰ τὴν φρᾶσιν τοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦτο ἀπεφασίσαμεν νὰ δειπνήσωμεν καὶ ἀναβάλωμεν δι' ἀργότερα ἢ δι' αὔριον τὴν εἰς Μπλίτσι μετάβασιν.

Ἡ νὺξ ἦτο ὡραία. Τῆς σελήνης τὸ φῶς περιεχύνετο ἄπλετον· ἀπεριγράπτως δ' ἐξήστραπτον τὰ ὕδατα τῆς λίμνης. Τούτου ἕνεκα δὲν ἐνεκρίναμεν τὴν ὑπὸ τὰς σκιερὰς καλάμους προσκόλλησιν τῆς λέμβου μας, ὑφ' ἃς ἄλλως τε ἔπρεπε νὰ ὑποστῶμεν καὶ τὰς ἐφόδους τῶν κωνώπων. Ἀλλ' ἐξελέξαμεν νὰ δειπνήσωμεν εἰς τὸ μεταξὺ τῆς νήσου καὶ τῆς Δραμπάτοβας στενόν, ἀφίνοντες ἐπὶ τῶν ὑδάτων τὴν λέμβον εἰς τὴν διάθεσίν της. Ὅπερ καὶ ἐπράξαμεν.

Τὸ στενὸν τοῦτο εἶνε ὁ Βοσπορίσκος τῆς νήσου. Ἐν αὐτῷ συνωθοῦνται αἱ λέμβοι τῶν προσκυνητῶν, ὅταν οὗτοι ἀποδειπνήσαντες ἐπιδίδονται εἰς τὴν εὐθυμίαν, ἣν ἐννοοῦσιν ὡς κυρίως πανήγυριν. Πρώτη φωνή, ἥτις διέσχισε μετ' ὀλίγον τὴν ἐπικρατοῦσαν τοῦ δείπνου σιγήν, ἦτο ἡ γνωστὴ τινος Ἰωαννίτιδος ἀοιδοῦ Εἰρήνης ὀνομαζομένης, ἥτις ἔκαμεν ἀρχὴν ἀπὸ τὸ ἰδικόν της δίστιχον, δηλαδὴ τὸ δίστιχον τὸ ὁποῖον ἐποίησαν δι' αὐτὴν οἱ ἐρασταί της:

Σ' τὸ κάστρο βγαίνει ὁ Ἀδγερινὸς
καὶ 'ς τὴ Σεράγι ἡ Πούλια,
Καὶ 'ς τὴν καϋμένη Καλούσσσμη
ἡ Ῥήνα τ' Ἀναγούλια.

Ταύτην διεδέχθη ἄλλη φωνὴ καὶ ἐκείνην ἄλλη· καὶ οὕτω καθεξῆς τὸ πῦρ τῆς εὐωχίας μετεδόθη εἰς τὴν πανήγυριν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. Ὁ αἰθὴρ τότε ἐπληρώθη ποικίλων φωνῶν καὶ ὀργάνων. Ἤκουε δέ τις συγκεχυμένα ἐρωτικὰ ὁμοῦ καὶ βακχικὰ ᾄσματα καὶ χορικὰ καὶ κλέφτικα· ἀλλ' ἐννοεῖται, ὑπὲρ πάντα ἐπρώτευον τὰ Γιαννιώτικα δίστιχα. Δὲν ἔχομεν ὅμως τὴν ἀτυχίαν νὰ μὴ ἀκούσωμεν καὶ ᾄσματα τῆς λίμνης καὶ τῆς βάρκας, ἐξ ἐκείνων, ἅτινα σπάνια εὑρίσκονται ἐν τῇ ποιήσει τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τοιαῦτα εἶνε τὰ ἀκόλουθα:

Μὰ λυγερὴ τραγούδαγε σὲ μαρμαρένιο πύργο·
Τῆς 'πῆρε ἀγέρας τὴ φωνὴ καὶ 'ς τὸ γιαλὸ τὴν 'πᾶγε,
Κ' ὅσα καράβια τ' ἄκουσαν ὅλ' ἄραξαν καὶ δένουν,
Καὶ μιὰ φεργάδα Ρούσικη, φεργάδα τῆ. ἀγάπης.
Δὲν τὰ μαζόνει τὰ πανιὰ κι' οὔτε κι' ὁμπρὸς τραβάει.
Ὁ καπετάνιος φώναξε ἀπὸ 'πίσω ἀπὸ τὴν πρύμνη:
—Γιὰ μάστε ναύταις τὰ πανιά, κηδάτε 'ς ταῖς ἀντέναις
Ν' ἀκούσωμε τὴ λυγερὴ ποῦ γλυκοτραγουδάει·
Κι' ἀπ' τὴν ἠχὼ τῆς λυγερῆς, κι' ἀπ' τὴ γλυκειὰ φωνή της
Ὁ ναύκληρος τὰ γύρισε, κατὰ στεριᾶς τραβάει,
Κ' οἱ ναύταις ἐκρεμάστηκαν ἀπάνω 'ς τὰ κατάρτια.

Δὲν σᾶς φαίνεται τὸ ᾆσμα τοῦτο ὁμοιάζον μὲ τὴν περὶ Σειρήνων παράδοσιν; Ἀλλ' ἀκούσατε καὶ τὸ ἀκόλουθον ἐπίσης ἀρχαῖον:

Βασιλοπούλα ἀρμένιζε στὴ μέση τοῦ πελάγου.
Ῥηγόπουλο τὴν κυνηγᾷ μὲ δυὸ μὲ τρεῖς φεργάδες·
Βάζει κατάρτια μάλαμμα, ἀντένιαις ἀσημένιαις,
—Κόρη μου, δόσ' μου ἕνα φιλὶ καὶ πάρε μιὰ φεργάδα,
Θέλεις τὴν ἄσπρη διάλεξε, θέλεις τὴ μαύρη πάρε,
Θέλεις τὴν κατακόκκινη, ποῦμαι κι' ὁ ἴδιος μέσα.
— Ἔλα νὰ πολεμήσωμε στὴ μέση τοῦ πελάγου,
Κ' ὅποιος νικήσῃ ἀπὸ ἐμᾶς, νὰ πάρ' τὸν ἄλλονσκλάβον,
Ἐπῆγαν κ' ἐπολέμησαν στὴ μέση τοῦ πελάγου,
Κ' ὁ Ῥήγας ἐνικήθηκε καὶ πέσι στὴν κόρη σκλάβος.

Ἔσχομεν δ' ἐπίσης τὴν εὐτυχίαν ν' ἀκούσωμεν καὶ τὰ πολυθρύλητα τραγούδια τοῦ Ἀλῆ-Πασσᾶ καὶ τῆς Κυρᾶ-Φροσύνης, ἅτινα καὶ ὡς ἐκτεταμένα καὶ ὡς γνωστὰ ἐπὶ τὸ πλεῖστον παραλείπω ἐνταῦθα.

Πάντα ταῦτα ἦσαν αἱ ἀρχαὶ τῆς πανηγύρεως. Διότι οὕτως ἐννοοῦσι τὴν τελετὴν τῆς πανηγύρεως τῆς Μεταμορφώσεως ἐν Ἰωαννίνοις, ἐν πανυχίῳ εὐωχίᾳ. Διὰ τοῦτο οἱ πλειότεροι τῶν προσκυνητῶν διῆλθον τὴν νύκτα ὁλόκληρον οἰνοποτοῦντες καὶ ᾄδοντες. Ἡμεῖς ἀσυνήθιστοι εἰς πανυχίδας τοιαύτας, ἀπήλθομεν μικρὸν πρὸ τοῦ μεσονυκτίου πρὸς ὕπνον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ λεμβούχου μας. Ἀλλὰ πρὶν παραδοθῶμεν εἰς τὸν Μορφέα, ἐπεθυμήσαμεν νὰ ῥοφήσωμεν ὀλίγον ὕδωρ τῆς Δραμπάτοβας. Ὡδηγήσαμεν λοιπὸν πρὸς ἐκεῖ τὴν λέμβον. Οἱ εὐωχοῦντες πανηγυρισταὶ εἶχον ἐξέλθῃ ἤδη ὅλοι εἰς τὴν ἀνοικτὴν λίμνην καὶ οὐδεμίαν λέμβον ἀπηντήσαμεν εἰς Δραμπάτοβαν. Εἰς μίαν ὅμως ἄκραν τῆς αὔλακος αὐτῆς, ἐν μέσῳ τῶν καλάμων εἴδομεν ἀμυδρὸν φῶς καὶ ἠκούσαμεν γλυκείας φωνάς, γυναικείας πάσας. Κατὰ τὴν ἔξοδόν μας ἐκ τῆς πηγῆς, διήλθομεν σιγηλῶς ἐκεῖθεν πλησίον. Εἴδομεν δὲ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ φανοῦ, ὃν εἶχον ἀναρτήσῃ ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ, ἀσκεπῆ περικαλλέστατα πρόσωπα ὀθωμανίδων, αἵτινες ἀποφεύγουσαι τῶν γκιαούριδων τὰ λαίμαργα βλέμματα, διεσκέδαζον ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρημίᾳ μόναι των. Καὶ ὅμως, ποία εἶνε ἡ γυνὴ ἐκείνη, καὶ μάλιστα ὀθωμανίς, ἥτις δὲν ἀρέσκεται ν' ἀκούσωσι τὴν λαμπρὰν φωνήν της καὶ νὰ ἴδωσι καὶ θαυμάσωσι τὸ ἐξαίσιον κάλλος της;

Ἐξυπνήσαμεν περὶ τὰ ἐξημερώματα ἀκριβῶς. Μᾶς ἐξύπνισαν αἱ τελευταῖαι κραυγαὶ τῆς πανυχίου εὐωχίας καὶ αἱ πρῶται τῶν ἀλεκτόρων. Οὐδεμία δ' ἐντύπωσις εἶχε μείνῃ ἐν ἡμῖν ἐκ τοῦ ὕπνου, οὔτε ὄνειρόν τι, ἀλλὰ μόνον ὀλίγαι τινὲς ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ τῶν χειρῶν μας δήξεις τῶν ἀνηλεῶν τῆς νήσου κωνώπων. Ἐκινήσαμεν ἀμέσως διὰ τὴν μονὴν τῆς Μεταμορφώσεως. Ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ, εἰς ἣν ἀνήλθομεν ἀπὸ σκοποῦ, ἀπηλαύσαμεν τὸ ἐξαίσιον θέαμα τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, διότι ἀνατέλλει τόσον ὡραῖος, τόσον μεγαλοπρεπὴς ὁ ἥλιος ἐκεῖ, ἐπὶ τῶν νεφοσκεπῶν κορυφῶν τῆς Πίνδου! Ἐκεῖθεν δὲ κατήλθομεν εἰς τὴν μονὴν τῆς Μεταμορφώσεως. Ἡ προσέλευσις τῶν προσκυνητῶν τὴν πρωΐαν τῆς πανηγύρεως γίνεται πολυπληθεστέρα. Εἰς τὰ ἀπαστράπτοντα λεῖα νερὰ τῆς λίμνης, τὸ πλῆθος τῶν ἱστιοφόρων λέμβων, ἂν δὲν ὡμοίαζε μὲ πολεμικὸν στόλον, παρουσίαζεν ὅμως ἀπαράμιλλον εἰκόνα ἀγέλης κύκνων, πλεόντων ἐπὶ τῆς λίμνης. Ἐὰν παρῆλθε δὲ πολλὴ ὥρα καὶ ὄχι μόνον ὁ χῶρος τῆς μονῆς, ἀλλ' ἡ νῆσος ὁλόκληρος ὑπερεπληρώθη ἑορτάζοντος πλήθους. Πρόσθες δὲ εἰς τοὺς γέλωτας τῶν πανηγυριστῶν, τὰς ἀγρίας φωνὰς τῶν μικροπωλητῶν, ἵνα σχηματίσῃς ἰδέαν τῆς ὄψεως τῆς πανηγύρεως. Ἀλλὰ τὸ καλὸν ἦτο, ὅτι ἐπροσκύνουν οἱ προσερχόμενοι, ἄφινον τὸ τάμμα των, λαμπάδα ἢ κηρίον ἢ ἀργυροῦν ἀντικείμενον, καὶ διεσκορπίζοντο ἀνὰ τὴν νῆσον· Ὥστε τὴν μεσημβρίαν πολλὰ ὀλίγοι ἐκ τῶν προσελθόντων εἶχον μείνῃ παρὰ τὴν μονὴν τῆς Μεταμορφώσεως.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην καταλύουσιν ἰχθῦς. Κατεβροχθίσαμεν λοιπὸν εἰς τὸ γεῦμα τρεῖς τοιούτους, ἱκανοῦ μεγέθους καὶ πάχους. Ἔπειτα ἐκοιμήθημεν καὶ ἐξυπνήσαμεν, περὶ τὴν 4 μ. μ. Ἤρχιζε τότε ἡ τρίτη περίοδος τῆς προσελεύσεως τῶν πανηγυριστῶν, ὧν οἱ πλεῖστοι ἔμελλον νὰ διαδεχθῶσι τοὺς τὴν προτεραίαν διανυκτερεύσαντας ἐν εὐωχίᾳ.

Ἡμεῖς ἐξήλθομεν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἀξιολογωτέρων τῆς νήσου μερῶν, ὅσα δὲν ἠδυνήθημεν κατὰ τὴν νύκτα νὰ ἴδωμεν, διότι δὲν εἴχομεν σκοπὸν νὰ μείνωμεν ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἄλλην νύκτα. Μετέβημεν κατὰ πρῶτον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Κεῖται οὗτος εἰς τὸ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς νήσου πέρας τῶν οἰκιῶν. Μόνον δὲ ἀξιόλογον διασώζει τὰ κελλία, ἐν οἷς ἐν ταῖς τελευταίαις ἡμέραις του προσέφυγεν ὁ Ἀλῆ-πασᾶς καὶ ἐν οἷς ἐπὶ τέλους ἐθανατώθη. Φαίνονται μάλιστα ἀκόμη ἐπὶ τοῦ σανιδώματος αἱ ὀπαὶ τῶν τριῶν σφαιρῶν, αἵτινες ἐκ τῆς ὑπὸ τὸ δωμάτιον εἰσόδου ἐκσφενδονισθεῖσαι ἀπὸ τὰ ὅπλα τῶν Σουλτανικῶν στρατιωτῶν, τῷ ἀφήρεσαν τὴν ζωήν. Ἡ εἴσοδος αὕτη εἶνε στενὴ καὶ σκοτεινοτάτη. Ἄγει δὲ ἐξῶθεν τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ εἰς μικρὰν πλατείαν, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ὑψοῦται πελωρία πλάτανος φυτευθεῖσα ἐπὶ Ἀλῆ, ἧς ἡ ἀγρία ὄψις ἐμπνέει φρίκην εἰς τὸν παρατηρητήν, νομίζοντα ὅτι ἀκόμη ὑπὸ τὰ πλατέα αὐτῆς φύλλα πλανᾶται ἡ ἀγρία τοῦ Τεπελενλῆ ψυχή. Ἑτέρα τις μικρὰ θύρα ἐκεῖ ἀπέναντι, εἰσάγει ἐντὸς περιβόλου ἑτέρου ναοῦ, τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ναοῦ μικροῦ καὶ ἀρχαιοτάτου, κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ χριστιανισμοῦ ἀνεγερθέντος, ἀνακαινισθέντος δὲ ἐκ θεμελίων πάλιν τῷ 1058 ὑπὸ τῶν αὐταδέλφων μοναστῶν Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους, υἱῶν ἀρχοντικῆς οἰκογενείας, τῆς τῶν Ψαράδων, οἵτινες κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἔκτισαν καὶ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἰς Λυκοτρίχιον, εἰς τὴν βορείαν ἀκτὴν τῆς λίμνης ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἕνεκεν δὲ τῶν πολλῶν καταστροφῶν τῶν Τούρκων ἠναγκάσθησαν μετ' οὐ πολὺ νὰ ἀπέλθωσιν εἰς Θεσσαλίαν, ὅπου ἐγένοντο θεμελιωταὶ τοῦ ἐπὶ τῶν Μετεώρων μοναστηρίου τοῦ Βαρλαάμ, εἰς ὃ ἀφιέρωσαν καὶ τὰ ἐν Ἠπείρῳ κτισθέντα ὑπ' αὐτῶν δύο. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ἔχει καὶ ὑπόγεια ἄντρα, παλαιὰ ἀσκητήρια, ἐν οἷς λέγουσιν, ὅτι κατέφυγεν ἡ ὡραία Βασιλικὴ τῶν Ἰωαννίνων, ὅτε ὁ Ἀλῆς ἀπέτινεν ἐν τῷ

κελλίῳ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος τὰ ἐπίχειρα τῶν τόσων ὀλέθρων του.

Περαιτέρω τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου ὑψοῦνται ἀπότομοι βράχοι, σχηματίζοντες πρὸς τὴν λίμνην κοίλωμα, ἀποδίδον τρομερὸν ἀντίλαλον εἰς ἑκάστην κραυγήν. Τὸ μέρος τοῦτο ὀνομάζουσιν οἱ νησιῶται *Βάβω* (γραίαν) καὶ λέγουσιν, ὅτι αὕτη κατοικοῦσα ἐν τῷ ὕδατι ὑπὸ τὸ κοίλωμα τῶν βράχων, ἀνταποδίδει τὰς κραυγὰς περιπαίζουσα τοὺς κραυγάζοντας. Θὰ ἐπιστεύομεν, ὅτι ὑπάρχει ἄντρον τῆς Ἠχοῦς, ἂν ἐγνωρίζομεν ὅτι ἡ ἀρχαία θεὰ ἀπεικονίζετο ὡς γραῖα. Ἐπὶ τῶν ἀποτόμων πλευρῶν τῶν βράχων τούτων, ἀχνίζουσιν ἀκόμη τὰ ἀθῶα αἵματα τῶν Γαρδικιωτῶν, οὓς σκληρῶς κατεκρήμνισέ ποτε ὁ αἱμοβόρος Φάλαρις τῆς Ἠπείρου ἀπὸ τῆς κορυφῆς αὐτῶν εἰς τὴν λίμνην, πραγματοποιῶν τὴν μόνην διαθήκην, ἣν ἀφῆκαν αὐτῷ ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφή του πρὸς ἐκδίκησιν τῆς ὕβρεως, ἣν ὑπέστησαν αἰχμαλωτισθεῖσαι ἀμφότεραι ὑπὸ τῶν γενναίων τοῦ Γαρδικίου τέκνων, πρὸ τῆς ἐπὶ τῆς διοικητικῆς ἕδρας ἀναβάσεως τοῦ Ἀλῆ. Μετὰ ταῦτα ἐπεστρέψαμεν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ἵνα μεταβῶμεν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγ. Νικολάου τοῦ Σπανοῦ. Διηρχόμεθα ἤδη τὰς ὁδοὺς τῆς νήσου. Οὐδένα ἀπηντήσαμεν ἐκ τῶν ἀνδρῶν, διότι πάντες οὗτοι ἀπησχολοῦντο σήμερον εἰς τὰς λέμβους. Ἐβλέπομεν μόνον κοράσια καθ' ὁμίλους συνομιλοῦντα, καὶ γυναῖκας καθημένας ἀνὰ τὴν παραλίαν, ἐπὶ χαμηλῶν ἐδωλίων ἢ ἐπὶ κεκομμένων κορμῶν δένδρων ἢ ἐπὶ στοιβάδων καλάμων ὑπὸ τὰς σκιερὰς πλατάνους καὶ ἰτέας, θεωμένας τοὺς προσερχομένους ἐπισκέπτας τῆς νήσου των, καὶ ἐχούσας παρ' αὐταῖς τὰ μικρὰ τέκνα των ἢ γαλουχούσας ἐν ταῖς ἀγκάλαις τὰ βρέφη των. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου, οἵτινες μᾶς ἦλθον, τίς οἶδε, πότε ἐκ τῆς Ἐπτανήσου, διετήρησαν ἐν μέρει καὶ τὴν προφορὰν τῆς γλώσσης, μάλιστα δὲ προφέρουσι συριστικῶς τὸ σ εἴτε μεσαῖον, εἴτε ἀρχικόν, εἴτε τελικὸν τυγχάνει. Φοροῦσιν οἱ ἄνδρες τὴν νησιωτικὴν βράκαν, ἀλλὰ μαύρην καὶ ὄχι κυανῆν, καὶ ἐπενδύτην (φλοκάταν) μαῦρον ἐπίσης. Ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν φοροῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μελανὰ ἐνδύματα, ὡσεὶ γενικῶς νὰ δεικνύωσι τὸ πένθος τῆς στερήσεως τῆς πρώτης πατρίδος των, ἡ μεγάλης τινὸς ἑτέρας συμφορᾶς των. Οἱ ἄνδρες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἁλιείαν καὶ τὴν μεταφορὰν διὰ τῶν λέμβων των ἀνθρώπων καὶ ὕλης ἀψύχου ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην ἀκτὴν τῆς λίμνης· αἱ δὲ γυναῖκες ἐκτελοῦσι τὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας, ἀλλὰ πολλάκις βοηθοῦσι καὶ τοὺς ἄνδρας των εἰς τὰς ἐργασίας. Ἔχει δὲ ἡ νῆσος ὡραίας νεάνιδας, αἵτινες αὗται προμηθεύονται διὰ τὸν οἶκον τὰ ἀνάλογα ξύλα καὶ τὰ θρεπτικὰ λάχανα ἀπὸ τὰς κλιτύας καὶ τὰς ράχεις τοῦ ἀπέναντι βουνοῦ.

Ἡ μονὴ τοῦ Ἁγ. Νικολάου τοῦ Σπανοῦ, κεῖται ἀπέναντι τῶν Ἰωαννίνων. Πολλάκις ἐκ τῶν ἐξοχῶν τῶν Ἰωαννίνων ἀντίκρυσα τὰς ὑέλους τῶν παραθύρων τῆς μονῆς ταύτης ἀπαστραπτούσας εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ δύοντος ἡλίου. Ἡ μονὴ ἀνηγέρθη τῷ 1292 ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Φιλανθρωπικοῦ ἢ Σπανοῦ ἐπονομαζομένου, ὅστις ἐσύστησεν ἐν αὐτῇ συγχρόνως καὶ φοιτητήριον, τὸ πρῶτον ἐν Ἠπείρῳ καὶ ἐν Ἰωαννίνοις Ἑλληνικὸν σχολεῖον. Εἶνε δ' ἐκτὸς τούτου ἀξιόλογος ἡ μονὴ αὕτη, διότι διατηροῦνται εἰσέτι ἐν αὐτῇ τὰ Κατηχούμενα καὶ ἐπὶ τῶν ἁγιογραφιῶν τῶν τοίχων αὐτῆς διακρίνονται καὶ αἱ προσωπογραφίαι τοῦ Πλάτωνος καὶ ἄλλων τινῶν φιλοσόφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Εἶχε φθάσει ὁ ἥλιος εἰς τὴν δύσιν του, καὶ ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσωμεν πλέον. Καταβάντες λοιπὸν εἰς τὸν ὅρμον, εἰσήλθομεν εἰς τὴν λέμβον καὶ ἀπεπλεύσαμεν. Ἐθεωρήσαμεν ὅμως ἁμαρτίαν νὰ φύγωμεν, χωρὶς νὰ πίωμεν καὶ διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ ὕδωρ τῆς Δραμπάτοβας. Μετ' αὐτὴν δὲ ἐπεσκέφθημεν καὶ τὸ Μπλίτσι. Ὁ χάνδαξ τῆς πηγῆς ταύτης εἶνε στενότερος πολύ, αἱ δὲ κάλαμοι ὑψηλότεραι, ὥστε φιλόκαλός τις νησιώτης ἐὰν συνέδεεν ἄνωθεν τοῦ αὔλακος τὰς κορυφὰς τῶν ἐπὶ τῶν καλάμων ἀναρριχωμένων πολυπλόκων φυτῶν, ἠδύνατο νὰ σχηματίσῃ ἐξαίσιον θόλον. Τότε θὰ παρουσίαζον περισσοτέραν ὡραιότητα αἱ ἀνὰ τὰς ἄκρας ἀνθοφοροῦσαι νυμφαῖαι, οἱ τέτιγες, οἵτινες μόνον ἵπτανται ὑπὲρ τὰ ὕδατα μὲ τὰ ροδόχρυσα πτερά των σήμερον, θὰ ἐτερίτιζον τότε ἁρμονικῶς, ἢ ἐκ τοῦ ὕδατος ἀναπεμπομένη δρόσος, θὰ καθίστατο μεγαλειτέρα, καὶ ἡ ὀρεκτικὴ τῶν καλάμων ὀσμὴ θὰ ἦτο πλουσιωτέρα, αἱ δὲ ἴριδες αἱ παίζουσαι ἐν τῷ ὕδατι ἐκ τῶν αὐγῶν τοῦ ἡλίου σχηματιζόμεναι θὰ ἐφαίνοντο θελκτικώτεραι. Ἐν ἑνὶ λόγῳ θ' ἀπεκαθίστατο ὁ αὔλαξ αὐτὸς τότε ἐνδιαίτημα νεραΐδων ἐξοχώτατον. Καὶ τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς ταύτης εἶνε χωνευτικώτερον τοῦ τῆς Δραμπάτοβας, ἀλλὰ σήμερον ὀλίγον ἀναβλύζει. Παρέκει δὲ ἀναβρύει ἑτέρα πηγή, τὸ Κιόσκι, ἔνθα ὁ Ἀλῆς εἶχε στήσει σκιάδα. Εἰς τὸ Κιόσκι εὕρομεν δύο ὡραίας παρθένους, πληρούσας ὕδατος τὰ βαρέλιά των, ἐκ τοῦ ἑκατοντάδας τινὰς βημάτων ἀπέχοντος ἐκεῖθεν χωρίου Στροῦνι. Τὰς ἠκολουθήσαμεν μέχρι τοῦ χωρίου των. Ἐκεῖ δὲ μετέβημεν εἰς τὴν μονὴν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, ἔνθα ἐτάφησαν τὰ ἱερὰ τῆς περιφήμου Κυρᾶς-Φροσύνης καὶ τῶν συμπνιγεισῶν ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ δεκαεπτὰ νεονύμφων συντρόφων της, ἅτινα τὰ κύματα ἀπέρριψαν κατὰ τὴν παραλίαν ἐκείνην. Γραῖά τις νεωκόρος μᾶς ἔδειξεν εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ περιβόλου, τὸν ἀγνώριστον ἄλλως τάφον τῆς ἡρωΐδος Ἰωαννίτιδος. Εἰς τὴν θέαν τοῦ μέρους, ἔνθα ἐτάφη τὸ ἱερὸν τῆς, μ' ὅλας τὰς μομφὰς τὰς ἀποδιδομένας εἰς αὐτὴν ὑπό τινων κακολόγων, μοὶ ἐπῆλθε κατὰ νοῦν τὸ περὶ αὐτῆς εἰλικρινὲς τῶν συμπολιτῶν της ᾆσμα:

Γιὰ σταυρὸ δὲν ἔχει χρεία
Γιατὶ ἐσταύρωσε τὰ χέρια·
Εἶνε ἡσύχη, καὶ κρύα,
Δὲν τὴν ἔφαγαν μαχαίρια.

Τὰ στήθια τὰ χιονάτα της γήλιος δὲν θὰ μαυρίσῃ.
Πλυμένα μὲ τὰ κύματα καὶ μὲ τὰ δάκρυά της
Ἀσπρότερα κι' ὁλόλευκα θὲ νὰ φανοῦν στὴν κρίση
Τὸ κῦμα πλένει τὸ κορμί, τὸ δάκρυ τὴν καρδιά της.
Ἡ βαρυστέναχτη ψυχὴ θὰ λάβῃ τὴ γιατριά της.

Οἱ στίχοι οὗτοι, ἐν οἷς ἡ πνέουσα χριστιανικὴ εὐσέβεια φαίνεται ἀδιστάκτως ἀποδεχομένη ὅτι διὰ τοῦ διπλοῦ βαπτίσματος, τοῦ ὕδατος καὶ τῶν δακρύων, καθαρὰ καὶ ἄσπιλος ἔμελλε ἤδη ἡ Εὐφροσύνη νὰ παρασταθῇ ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου τῆς ἀνθρωπότητος κριτοῦ, καθ' ὅσον ἐν μὲν τῇ λίμνῃ, ὡς περ ἐν καινῇ κολυμβήθρᾳ ἡγιάσθη ἡ σάρξ, διὰ δὲ τοῦ μύρου τῆς μετανοίας τὸ πνεῦμα», καθ' ἃ βεβαιοῖ ὁ Λευκάδιος ὑμνητής της, ἔστωσαν ὡς ἐπίγραμμα ἐπὶ τοῦ ἀφανοῦς τάφου αὐτῆς.

Ἐπιστρέψαντες ἐκεῖθεν εἰσήλθομεν καὶ πάλιν εἰς τὴν λέμβον μας καὶ ἀπεπλεύσαμεν εἰς Ἰωάννινα τέλος, ἀφήσαντες ἄλλους νὰ παννυχίσωσι καὶ κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως.

Κ. Δ. Κρυστάλλης

FERNAN CABALLERO

ΛΟΥΚΑΣ ΓΚΑΡΤΣΙΑ

(Διήγημα).

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον).

— Νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθεια; ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης Γκάρτσια εἰς τὸν μπάρμπα-Μπάρτολον ζητῶν νέαν ὑπεκφυγήν, ὅπως μὴ ἀπαντήσῃ σαφῶς· ἀλλὰ ἐπιτηδες δὲν μετάλαβα ἐφέτος τὸ Πάσχα γιὰ νὰ μὴ τὴν 'πῶ, καὶ θέλεις νὰ τὴν 'πῶ τοῦ λόγου σου! Ὄχι βέβαια!

— Μὲ ὅλην τὴν ἐπιτηδειότητα τῆς ὁμιλίας σου, καταλαμβάνω ὅτι ἐσυλλογίστηκες νὰ παντρευθῇς καὶ ὅτι θὰ τὸ κάμῃς, ἀπεκρίθη ὁ μπάρμπα-Μπάρτολος· δὲν μπορεῖς μήτε νὰ τ' ἀρνηθῇς, μήτε νὰ μὲ πείσῃς πῶς ἔχω ἄδικον.

— Εἶνε μόνο σχέδιον ἀκόμα, μπάρμπα, εἶπεν ὁ Ἰωάννης.

— Καὶ ξεύρεις χριστιανέ μου, τί θὰ κάμῃς; Πρὶν ζητήσῃ κανεὶς νὰ γειάνῃ μιὰν ἀρρώστια, πρέπει νὰ γνωρίζῃ τί ἀρρώστια εἶνε.

— Ἀλλά, μπάρμπα μου, νομίζω, πῶς ἔχω εἰς καλὴν κατάστασιν τὰς πέντε αἰσθήσεις μου.

— Ναί, Ἰωάννη, τὴς τέσσαρες κούφιαις καὶ τὴ μιὰ ἄδεια. Μὲ γνωρίζεις γυιέ μου, δὲν εἶνε ἔτσι;

— Μάλιστα.

— Ξεύρεις, ὅτι σ' ἔχω σὲ ὑπόληψι.

— Δὲν λέγω ὄχι, μπάρμπα-Μπάρτολο.

— Ξεύρεις τί λέγει ἡ παροιμία: «Γέρικο βῶδι, ἴσιο αὐλάκι».

— Σύμφωνα, μπάρμπα-Μπάρτολο· ξεύρομεν τὴν γνῶσι ποῦ δίδουν τὰ χρόνια· πάντοτε εἶπαν, ὅτι ὁ διάβολος ξεύρει, ὄχι γιατί εἶνε διάβολος, παράγιατι εἶνε γέρος.

— Ἀφοῦ εἶνε ἔτσι, θἄχῃς ἐμπιστοσύνη εἰς τὰ λόγιά μου;

— Βέβαια.

— Καὶ θὰ μὲ ἀκούσῃς;

— Διατί μπάρμπα-Μπάρτολο, τόσα προ-

λεγόμενα· ἅμα ἔζοδέψῃς τόσα εἰς τὸ προζῦμι, τί θὰ δώσῃς γιὰ τὸ ἀλεῦρι;

— Θὰ βάλω λοιπὸν ὅλη μου τὴν δύναμι γιὰ νὰ σοῦ 'πῶ αὐτὸ καὶ τίποτε ἄλλο: Μὴ παντρεύεσαι Ἰωάννη Γκάρτσια!

— Μὲ λέγεις τὸν λόγο σὲ παρακαλῶ;

— Μὴ παντρεύεσαι Ἰωάννη Γκάρτσια!

—Μπάρμπα-Μπάρτολο, τέτοιαις συμβουλαῖς νὰ δίδῃς στὰ παιδιὰ τοῦ δρόμου, ὅπου δὲν ἔχουν οὔτε πατέρα, οὔτε μητέρα. Νὰ μὴ παντρευτῶ! Μὰ διατί;

— Ἰωάννη, ὅτι ἔκαμες φτάνει· μὴ δεθῇς περισσότερο.

— Ἴσα, ἴσα. Καὶ ἂν αὐτὴ ἡ γυναῖκα ἔχασε τὴν ὑπόληψί της γιὰ μένα;

— Σώπα, Ἰωάννη, σώπα, μὴ μοῦ λέγεις ἀνοησίαις· ξεύρεις λαμπρά, ὅτι αὐτὴ ἡ γυναῖκα δὲν ἔχασε ἐξ αἰτίας σου τὴν ὑπόληψί της· δὲν χάνει κανεὶς ὅ,τι δὲν ἔχει.

— Μπάρμπα Μπάρτολο, στὴν τιμή μου, ἐὰν δὲν εἶχες ἄσπρα μαλλιὰ καὶ ἂν δὲν ἤσουν φίλος τοῦ πατέρα μου, μὰ τὸν θεό!...

— Ἔλα καλέ μου, μὴ συγχίζεσαι καὶ μὴν ἀνάφτῃς· ἀπάθεια! Δὲν ἦλθα ἐδῶ, οὔτε γιὰ νὰ σὲ ἐρεθίσω, οὔτε διὰ νὰ σὲ γαργαλίσω· ἦλθα μὲ καλὸν σκοπόν, γιατί εἶμαι φίλος σου καὶ θέλω νὰ σ' ἐμποδίσω νὰ κάμῃς μίαν ἀπὸ ταῖς μεγαλήτεραις ἀνοησίαις. Ἐσυλλογίστηκες, ὅτι μὲ τὸν γάμον σου θὰ τὴν κάμῃς μητρυιὰ στὰ παιδιά σου;

— Μοῦ φαίνεται πῶς ἐκείνη, ὅπου εἶνε καλὴ διὰ νὰ γίνῃ γυναῖκα τοῦ πατέρα, μπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ μητρυιὰ των· καὶ μὲ ἄλλους λόγους, ὅ,τι κάμω, εἶνε καλὰ καμωμένο.

— Ἔτσι λοιπόν! Ἐσὺ εἶσαι ὡτὰν τὸν κυνηγό, ὅπου ἠθέλησε νὰ σκοτώσῃ μία περδικοῦλα, καὶ ἐσκότωσε μιὰ κίσσα καὶ εἶπε ὕστερα: «καλὰ ἔκαμα». Ἰωάννη, σκέψου ὅτι αὐτὰ τὰ κακόμοιρα τὰ παιδιὰ δὲν θὰ μπορέσουν νὰ ζήσουν ἀπὸ κάτω ἀπὸ αὐτὴ τῇ γυναῖκα, καὶ θὰ μαλώσῃς μὲ αὐτά· ὁποιος παρατάει τοὺς δικούς του, τὸν παρατάει καὶ ὁ Θεός.

— Διατὶ δὲν θὰ θελήσουν νὰ ζήσουν μαζί της; τί εἶνε αὐτὰ ποῦ λέγεις, κύριε; Νὰ τὸ δοῦμε ἀλήθεια αὐτό! Ὅπου εἶνε ἡ θάλασσα εἶνε καὶ τὰ κύματά της, μπάρμπα Μπάρτολο.

— Πρόσεξε καλά, Ἰωάννη, ὁ Λουκᾶς εἶνε φιλότιμο παιδὶ καὶ δὲν θὰ θελήσῃ νὰ ζήσῃ ἡ ἀδελφή του μὲ μιὰ γυναῖκα ντροπιασμένη.

— Ἐγὼ εἶμαι αἰτία τῆς ντροπῆς αὐτῆς καὶ ἐγὼ βέβαια πρέπει νὰ τὴν διορθώσω, τὸ καταλαμβάνεις; Ὁ Λουκᾶς θὰ φυλαχθῇ ἐνόσῳ ζῇ νὰ δείξῃ ταῖς φιλοτιμίαις του αὐταῖς. Μία σκούφια δὲ χωρεῖ σὲ δυὸ κεφάλια.

— Ἰωάννη, συλλογίσου ὅτι ὁ υἱός σου θὰ εἶνε τὸ στήριγμα τῶν γηρατειῶν σου. Μὴ τὸν ἀγριέψῃς.

— Δὲν ἔχω τὴν ἀνάγκην τοῦ υἱοῦ. Ἔχω ἀρκετὰ διὰ νὰ ζήσωμεν, ἐγώ, ἡ γυναῖκα μου καὶ ἡ κόρη μου.

— Καὶ τί ἔχεις διὰ νὰ ζήσῃς, Ἰωάννη; Τί ζουμὶ βγαίνει ἀπὸ σταφύλι στυμμένο; Μὴ δὲν σοῦ ἔφαγε αὐτὴ ἡ γυναῖκα καὶ τὸ χωράφι καὶ ταῖς ἐλιαῖς σου; Ἔχεις μόνον τὸ σπίτι ὅπου θὰ πάγῃ καὶ αὐτὸ μὲ τ' ἄλλα. Γιὰ νὰ δουλέψῃς δὲν εἶσαι καλός· τὰ νεφρά σου δὲν λυγοῦν πλειά· μὲ σιδερικὰ κλειδωμένα δουλειὰ δὲν γίνεται... Καὶ ἔπειτα... ποῦ θὰ πᾷς; Θὰ χρεωθῇς καὶ δὲν θὰ ἠμπορῇς νὰ πληρώνῃς, καὶ ὅσο καλὸς καὶ ἂν εἶνε κανεὶς, σὰν χρεωστῇ καὶ δὲν πληρώνει εἶνε χαμένος.

—Ἡ Λεόνα ἔχει κάποιον κουμπάρον λαθρέμπορον, ὁ ὁποῖος θὰ μοῦ κάμῃ μερίδιον.

—Αὐτὸ δὰ μᾶς ἔλειπε! ἐφώνησεν ὁ μπάρμπα Μπάρτολος μετ' ἀγανακτήσεως. Ἐσύ, ἐσὺ λαθρέμπορος· ὁ διάβολος σ' ἔχει 'στὸ νοῦ του, Ἰωάννη Γκάρτσια! Ἔχασες τὰ μυαλά σου ἀλήθεια καὶ γελᾷς μαζύ μου. Ἀλλοίμονον, ὅποιος συμώνει τοὺς λύκους, μανθάνει νὰ οὐρλίζῃ. Ἀπ' τὰ καλὰ καμωμένα πέρνει ὁ διάβολος τὰ μισά, καὶ ἀπ' τ' ἄδικα πέρνει καὶ τὸ νοικοκύρη. Ἂς ποῦμε κι' ἄλληῶς. Δὲν τὸ ξεύρεις; ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον ἐπάνω. Αὐτὴ ἡ γυναῖκα ἔχει μίαν μουτζαλιὰ καὶ δὲν θὰ τῆς τὴν βγάλῃς οὔτε σύ, οὔτε αὐτὸς ὁ βασιληᾶς, ἐὰν ἤθελε· ἔχει κακὴν φύσιν καὶ οὔτε σύ, οὔτε ὁ δεσπότης θὰ τὴν ἔκαμνε καλήν.

— Ἂς εἶνε κακὴ γιὰ τοῦ λόγου σου, δὲν μὲ μέλλει.

Ἰωάννη, πρὶν παντρευθῇς, συλλογίσου τί θὰ κάμῃς. Δὲν εἶσαι καὶ νέος διὰ νὰ δικαιολογηθῇς, διότι πέρασες τὰ 40.

— Καὶ πλέον τῶν 40 κανταριῶν ὑπομονή, μπάρμπα-Μπάρτολο. Μὰ τὸ θεὸ ἐζήτησα χωρὶς νὰ εὕρω κάποιον νὰ μὲ δώσῃ χρήματα, καὶ εὑρῆκα χωρὶς νὰ ζητήσω κάποιον νὰ μοῦ δώσῃ συμβουλάς.

— Ἂς εἶνε! εἶσαι ἐλεύθερος γυιέ μου, εἶπεν ὁ μπάρμπα-Μπάρτολος ἐγειρόμενος. Μὴ λησμονῆς, ὅτι εὑρέθηκε ἕνας φίλος νὰ σὲ προειδοποιήσῃ καὶ ἕνας φρόνιμος ἄνθρωπος νὰ σοῦ προειπῇ τὸ μέλλον. Ἰωάννη, ὁ γάμος αὐτὸς θὰ εἶνε ἡ καταστροφὴ τοῦ σπιτιοῦ σου. Θυμήσου αὐτὰ ποῦ σὲ λέγω σήμερα· θὰ ἔλθῃ μιὰ ἡμέρα, ποῦ δὲ θὰ σοῦ μείνουν παρὰ τὰ μάτια γιὰ νὰ κλαῖς.

Καὶ προφέρων τοὺς λόγους τούτους ὁ μπάρμπα Μπάρτολος, ἠγέρθη καὶ ἐξῆλθε.

— Γιέ μου, εἶπε τῷ Λουκᾷ, ὅστις τὸν ἀνέμενεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καιρὸς χαμένος, σοῦ τὸ εἶχα 'πῆ. Ἔλα παιδί μου, πάρε το ἀπόφασιν· μὴ ζητῆς νὰ κτυπήσῃς τὸ κεφάλι σου μὲ τὴν πέτρα· ξεύρεις ὅτι τὸ σχοινὶ κόπτεται πάντοτε ἐκεῖ, ὅπου εἶνε ψιλότερο. Ἐσὺ εἶσαι ὁ γυιός, ὁ Ἰωάννης εἶνε ὁ πατέρας σου· εἶνε ὁ κύριος, θὰ εἶνε λοιπὸν ἄδικο νὰ φωνάζῃς.

Ὁ Λουκᾶς, ἄπελπις ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἐργασίαν του· τὸ δὲ ἑπόμενον Σάββατον ἐπανερχόμενος οἴκαδε, ἔμαθεν ὅτι τὴν ἑπομένην προεκηρύσσετο ὁ γάμος· Ἀπεφάσισε νὰ δοκιμάσῃ τελευταῖον πείραμα, νὰ ὁμιλήσῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος πρὸς τὸν πατέρα του.

Εἴπομεν ἤδη ὁποῖαι ψυχραὶ σχέσεις ὑπῆρχον μεταξὺ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, ἕνεκα τῆς ἀδιαφορίας τοῦ πρώτου πρὸς τὰ τέκνα του. Τελευταῖον δέ, ἡ καλὴ διαγωγὴ τοῦ Λουκᾶ, ἡ ὑπόληψις ἣν ἔχαιρεν, ἐνέπνευσε τῷ Ἰωάννῃ τὸ πλῆρες πικρίας ἐκεῖνο αἴσθημα, ὅπερ κυριεύει τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ἄλλος τις γνωστὸς αὐτοῦ ὑπερέχει ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς. Ἐκ τοῦ αἰσθήματος τούτου ἐγεννήθη ἔχθρα, ἥτις μετετράπη εἰς δεσποτισμόν.

— Κύριε, εἶπεν ὁ Λουκᾶς τῷ πατρί του μετὰ ταπεινώσεως, ἀλλὰ μετὰ θάρρους ἅμα, λέγουν ὅτι παντρεύεσθε.

— Δὲν σ' ἐγέλασαν, ἀπεκρίθη ὁ πατήρ.

— Δὲν ἤθελα νὰ τὸ πιστεύσω.

— Καὶ δὲν μὲ λέγεις, διατί ὄχι;

— Ἕνεκα τῆς γυναικός, ὅπου θὰ παντρευθῆτε;

— Δὲν σοῦ ἀρέσει; ἴσως ἔπρεπε νὰ ζητήσω τὴ γνώμη σου;

— Ὄχι, κύριε, ἐγὼ δὲν ἀξίζω, ἀλλὰ εἶνε ἄλλοι, ὅπου ἔχουν πεῖραν καὶ σκέπτονται καλλίτερα ἀπὸ μένα.

— Λοιπὸν σοῦ φαίνεται, εἶπεν ὁ Ἰωάννης Γκάρτσια συγκρατῶν τὴν ἀγανάκτησίν του, ὅτι ὁ πατέρας σου ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ συμβουλάς.

— Ναί, κύριε, ἀπήντησεν ἠρέμα ὁ Λουκᾶς, μάλιστα ὅταν ἔχετε κόρην ἀνύπανδρον ἀκόμη καὶ θέλετε νὰ τῆς δώσητε μητρυιάν.

— Βέβαια ὁ πατέρας θὰ δώσῃ εἰς τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι του μητρυιά, ὅπου θὰ τὸ φάγῃ.

— Ὄχι, κύριε, ὄχι, ξεύρομεν καλά, ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν καταπίνονται ὡσὰν τὸ γλυκάνισον.

— Γιατὶ θὰ τὴν βάλῃ στὴν δουλειά, διότι καὶ αὐτὴ ἡ ἴδια εἶνε δουλεύτρα, καὶ δὲν θὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ μένῃ μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα σὰν τὴν γυναῖκα τοῦ γραφέως;

— Οὐδ' αὐτό, κύριε· ἡ Λουκία ἀγαπᾷ τὴν δουλειά· εἶνε ἡ τιμὴ τῶν πτωχῶν.

— Ἡ ἴσως γιατὶ θὰ τὴν κρατήσῃ κλεισμένη σὰν μανδρόσκυλο;

— Ὄχι κύριε, οὐδὲ αὐτό. Ἡ ἀδελφή μου ἂν καὶ ἐμεγάλωσε χωρὶς μητέρα, εἶνε γνωστικὴ καὶ δὲν εἶνε ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ κορίτσια, ὅπου περνοῦν τὴν ζωή τους εἰς τὴν πόρτα τοῦ δρόμου· εἶνε συνειθισμένη νὰ ζῇ στὴν σκιά.

Τί λοιπὸν τότε; ἐξηγήσου τέλος πάντων.

— Εἶνε κύριε, εἶπεν ὁ Λουκᾶς μετὰ τόλμης, ὅτι ἡ γυναῖκα αὐτὴ σκιάζει ἄσχημα τὴν ἀδελφή μου καὶ ἠμπορεῖ νὰ τὴν καταστρέψῃ.

Ὁ Ἰωάννης Γκάρτσια, ὅστις μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς μετὰ κόπου συνεκράτησε τὸν θυμόν του, ὥρμησε πρὸς τὸν υἱόν του, καὶ ἐγείρων τὴν χεῖρα ὅπως τὸν ῥαπίσῃ, ἐκτύπησε τὴν κεφαλήν του, ἣν ὁ Λουκᾶς εἶχε κλίνη πρὸ τῆς κινήσεως τοῦ πατρός του.

— Θεέ μου, βοήθα με, εἶπεν ὁ Λουκᾶς μετὰ θλίψεως. Ἀλλὰ διατί πατέρα μου μὲ κτυπᾷς; Ὡμίλησα ἄσχημα; Σᾶς ἔλειψα ἀπὸ τέβας; Πατέρα μου, ἡ μητέρα, πρὶν πεθάνῃ, μοῦ εἶπε: «Λουκᾶ, ἔχε τὴν φροντίδα τῆς ἀδελφῆς σου.» Τῆς τὸ ὑπεσχέθηκα καὶ κρατῶ τὴν ὑπόσχεσίν μου.

— Σοῦ τὸ ἔλεγεν, ἀπεκριθη ὁ Ἰωάννης, κάπως ἐξημερωθεὶς ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τῆς συζύγου του καὶ ἐκ τοῦ σεβασμοῦ μεθ' οὗ τῷ ὡμίλει ὁ Λουκᾶς, σοῦ ἔλεγεν αὐτὸ ἐὰν ἐτύχαινε καὶ πέθαινε ὁ πατέρας σου· ἀλλ' ἐνόσῳ ζῶ, ποιὸς 'μπορεῖ νὰ ἐξουσιάζῃ τὴν κόρη μου;

— Πατέρα μου, εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας ἄφησέ μου την ἐμένα! θὰ τὴν προσέχω ἐγώ.

— Εἶσαι μὲ τὰ σωστά σου;

— Γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μὴ μᾶς χωρίζετε. θὰ δουλέψω μὲ ὅλην μου τὴν καρδιὰ γι' αὐτὴν καὶ γιὰ μένα.

—Νὰ σᾶς χωρίσω! Δὲν τὸ 'συλλογίστηκα· θὰ ἔλθῃς καὶ σὺ σπίτι μου.

— Αὐτὸ ὄχι πατέρα μου.

— Τί εἶνε αὐτά; τί θὰ 'πῇ αὐτὸ τὸ ὄχι; Μήπως φαντάζεσαι νὰ ἀντισταθῇς εἰς τὸν πατέρα σου; Δὲν ξεύρεις τί μπορεῖ τὸ χέρι μου; θέλεις νὰ βεβαιωθῇς καλλίτερα διὰ τὴν δύναμίν του ;

— Εἶσθε πατέρας μου, 'μπορεῖτε νὰ μὲ σκοτώσητε χωρὶς νὰ 'πῶ λέξιν καὶ χωρὶς νὰ λησμονήσω, ὅτι πρέπει νὰ σᾶς σέβωμαι· ἀλλὰ ν' ἀπαιτήσετε νὰ ζήσω μ' αὐτὴν τὴν γυναῖκα, ὄχι !

— Θὰ τὸ 'δοῦμε, αὐθάδη !

— Θὰ τὸ 'δοῦμε, ἀπεκρίθη ὁ Λουκᾶς, ὅστις ἀπεσύρθη πάραυτα λίαν τεθλιμμένος.

Ὁ Λουκᾶς ἦτο ἐκ τῶν φύσεων ἐκείνων, αἵτινες ἀγνοοῦσι τὴν κομπορρημοσύνην ἐν ὥρᾳ θριάμβου, καὶ τὴν παιδαριώδη μικροψυχίαν ἐν ὥρᾳ συμφορᾶς. Εἶχε δὲ προσέτι χαρακτῆρα στάθερόν, ἢ μᾶλλον ἰσχυρογνώμονα, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἐπίμονον, ὅπως συμβαίνει πάντοτε, ὁσάκις ἡ ζωηρότης δὲν ὑποβοηθεῖται ὑπὸ τῆς λογικῆς, ἀλλ' ἐμπνέεται ὑπὸ τῆς ὑπεροψίας.

Διὰ τοῦτο, χωρὶς ποσῶς νὰ λησμονήσῃ τὸ σέβας, ὅπερ κατὰ τοὺς αὐστηροὺς νόμους τοῦ Ἱσπανικοῦ λαοῦ, ὤφειλε πρὸς τὸν πατέρα του, ἔμεινεν ἀκλόνητος ἐν τῇ ἀποφάσει του πρὸ τῶν ἀπειλῶν τοῦ Ἰωάννου καὶ τῆς τρυφερᾶς ἀγάπης τῆς Λουκίας. Ἀφίνων τὸν πατέρα του, μετέβη παρὰ τῇ ἀδελφῇ του, ἣν εὗρε κλαίουσαν. Οὐδὲ λέξιν ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἀμφότεροι προέφερον, ἐννοοῦντες κάλλιστα τὴν ἀφορμὴν τῶν δακρύων τοῦ ἑνὸς καὶ τῆς θλίψεως τοῦ ἑτέρου.

— Ἂν ἡ μητέρα μας ζανάνοιγε τὰ μάτια της! ἐφώνησεν ἡ Λουκία, ἄνευ προοιμίων.

— Ἐκείνη ποῦ τῆς ἔκλεισεν ὁ Θεὸς τὰ μάτια δὲν ἔχει βέβαια ὄρεξι νὰ τὰ ζανανοίξῃ, ἀπεκρίθη ὁ Λουκᾶς· ἀλλὰ μὴν ἀμφιβάλλῃς, ὅτι ἀπὸ ἐκεῖ ἀπὸ 'πάνω δὲν παύει νὰ βλέπῃ τὴν κόρην της. Τώρα πλειὰ δὲν 'μπορῶ νὰ κάμω τίποτε γιὰ σένα· ἐπροσπάθησα νὰ σε κρατήσω ἐγὼ μὰ δὲν τὸ κατώρθωσα, γιατί ἀδελφή μου, ἐκεῖ ποῦ ἔχει τὴν δύναμιν ὁ πατέρας, κανένας 'ς τὸν κόσμον δὲν 'μπορεῖ νὰ φωνάξῃ ἐναντίον του.

— Καὶ ὅμως, εἶπεν ἡ Λουκία κλαίουσα, δὲν 'μπορῶ νὰ κάμω παρὰ ἐκεῖνο, ὅπου θὰ μοῦ 'πῆς, γιατὶ ἡ μητέρα μου ἐσένα εἶπε νὰ ἀκούω.

— Ἀφοῦ εἶνε ἔτσι, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀδελφός, ἄκουσε καλὰ τί θὰ σοῦ 'πῶ : Σήκωνε τὸ σταυρό σου μὲ ὑπομονὴν, ἔτσι μόνον θὰ 'μπορεῖς νὰ τὸν βρίσκῃς ἐλαφρότερον. Νᾶσαι καλάμι γιὰ κάθε ἄνεμο, καὶ μεγάλο δέντρο γιὰ τὸν ἄνεμο τῆς κακίας. Περιπάτει πάντοτε ἴσια ἐμπρός σου, ὅσο κακὸς καὶ ἂν εἶνε ὁ δρόμος, μὴ παρατᾷς τὴν ἴσια γραμμὴν καὶ πάντοτε ἐμπρός σου νὰ παρατηρᾷς, γιατὶ ὅποιος δὲν παρατηράει ἐμπρος του, δὲν ξεύρει ποῦ πρέπει νὰ σταματήσῃ. Μὴν ἀρνηθῇς ποτὲ τὰ δίκαια ἐκείνης, ὅπου θὰ γίνῃ ἡ γυναῖκα τοῦ πατέρα σου· ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶνε ἀδιάντροπη γυναῖκα, μὴ σχετίζεσαι μὲ αὐτὴν καὶ ὁμίλει της ὅσο 'μπορεῖς ὀλιγότερα.

— Καὶ σὺ τὸ ἴδιο θὰ κάμῃς Λουκᾶ ;

— Ἐγώ... ἐγὼ θὰ κάμω, ἀδελφή μου, ὅ,τι μὲ φωτίσῃ ὁ Θεός.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου τοῦ Ἰωάννου, ὁ Λουκᾶς δὲν ἐφάνη· εἰς μάτην τὸν ἐζήτησαν, εἶχεν ἀναληφθῆ. Μετὰ δραστηρίους ἐνεργείας πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ καταφυγίου του, ὁ Ἰωάννης Γκάρτσια ἐπληροφορήθη παρά τινος ἐκ Σεβίλλης ἐπιστρέφοντος ἡμιονηλάτου, ὅτι κατετάχθη εἰς τὸν στρατόν. Ἡ ἐναντίον τῆς γνώμης του πρᾶξις αὕτη, ἰδίᾳ δὲ ἡ ἀπώλεια χρησιμωτάτου υἱοῦ, ἔθλιψε καθ' ὑπερβολὴν τὸν Ἰωάννην. Βραδύτερον παρηγορήθη βλέπων ἑαυτὸν ἀπηλαγμένον τῆς παντοτεινῆς παρουσίας αὐστηροῦ μάρτυρος, οὐτινος ἡ ἀδιάκοπος ἐπιτήρησις, παρομοία πρὸς τὴν ἄνευ σχήματος, ἄνευ φωνῆς καὶ θελήσεως ὁμίχλην, τὸν κατεκυρίευε χωρὶς νὰ δύναται νὰ τὴν ἀποφύγῃ.

Ἡ Λουκία ἔμεινε μετὰ τῆς μητρυιᾶς της· εἶνε δὲ περιττὸν νὰ εἴπωμεν πόσον ὑπέφερε, μάλιστα ἀπὸ μέρους τῶν θυγατέρων της, αἵτινες οὖσαι κακαὶ καὶ ἄσχημοι, θὰ ἐφθόνουν ἀναποφεύκτως τὴν φρόνιμον καὶ ὡραίαν ἐκείνην κόρην. Ἡ Λουκία ἐξετέλεσε κατ' ἀρχὰς μεθ' ὅλης τῆς ὑπομονῆς τὸ μέρος τῆς Στακτοπούτας, κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ ἀδελφοῦ της. Ἀλλὰ βαθμηδὸν ἡ ὑπομονή της ἐξηντλήθη, ἀγανάκτησις καὶ μῖσος κατέλαβον τὴν καρδίαν της. Ἐσκέφθη τέλος νὰ ταπεινώσῃ διὰ τῶν προσόντων της ἐκείνας, αἵτινες ἀδιακόπως τὴν προσέβαλλον καὶ κατέστη προπέτις καὶ φιλάρεσκος. Οὕτω γεννῶνται καὶ διαδίδονται μετὰ τεραστίας ταχύτητος τὰ κακὰ σπέρματα. Ἓν μόνον ἀρκεῖ νὰ ἀνοίξῃ τὴν ὁδὸν τοῖς ἄλλοις καὶ τοῖς προπαρασκευάσῃ τὸ ἔδαφος.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἀφίχθη ἐν Ἄρκῳ, τάγμα ἱππικοῦ.

Ὁ συνταγματάρχης, καλούμενος Γκαλλάρδος ἦτο πλούσιος καὶ εὐγενοῦς καταγωγῆς· ὑπῆρξε δὲ ὡραῖος νέος καὶ ἦτο ἀκόμη φοβερὸς οἰηματίας. Τοῦτο δὲ προήρχετο μᾶλλον, διότι τὸ χρῆμα καὶ ἡ ἐξουσία σχηματίζουσι περὶ ἐκείνους, οἵτινες εἶνε κύριοι αὐτῶν, ἀτμόσφαιράν τινα κολακείας μεθυστικήν, ἥτις τοὺς καθιστᾷ οἰηματίας καὶ ἀναιδεῖς. Ἐὰν εἶνε πολλοί, οἱ τοιαύτην ἀποδίδοντες σημασίαν τῇ ἐξουσίᾳ, δὲν πρέπει νὰ θαυμάζωμεν, ὅτι εἷς τινα μέρη αὕτη εἶνε ἠκιστα ἀγαπητή. Ἡ ἐξουσία ἔχει σπουδαίαν ἀποστολήν· ἔχει καθήκοντα χάριν τῶν προνομίων της, πρώτη δὲ πρέπει νὰ δίδῃ τὸ καλὸν παράδειγμα.

Ὁ συνταγματάρχης, μεταξὺ ἄλλων ἀξιώσεών του, εἶχε καὶ ταύτην : Ἐθεώρει ἑαυτὸν ἔτι ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητός του, καί τοι εἶχε προχωρήσῃ ἀρκούντως ἡ ἡλικία του. Τὸ ἀποτέλεσμα δέ ἦτο, ὅτι ἅμα ἤθελε νὰ φανῇ νέος παρεῖχε κωμικὴν ἐντύπωσιν. Ἐβοστρύχιζε τὴν κόμην του, χρησιμοποιῶν ὅλην τὴν δεξιότητα τοῦ καλοῦ κομμωτοῦ, ὅστις, ὡς εἶνε γνωστόν, γινώσκει τὴν τέχνην νὰ παρουσιάζῃ βοστρύχους ἐκεῖ ὅπου οὐδὲ τρίχες ὑπάρχουσι. Ἔφερε στηθόδεσμον ἐκ Παρισίων, ὅστις τῷ ἐσχημάτιζε στῆθος ζηλευτόν. Ἐνόμιζεν, ὅτι αἱ ἐρωτικαὶ κατακτήσεις ἐδόξαζον, ὅσον καὶ αἱ στρατιωτικαὶ καὶ ὅτι ἡ θρασύτης εἰς τὸν στρατιώτην, ὅπως ἡ φιλαρέσκεια εἰς τὴν γυναῖκα, ἦσαν τὸ ἀπαραίτητον ἅλας τῶν δύο φύλων. Προσθέτων εἰς ταῦτα πάντα δόσιν ματαιότητος τοσαύτην, ὥστε νὰ κατέχῃ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ του ὅλον τὸν κενόν, ὅπερ ἄφινον αἱ ἄλλαι ἐλλείψεις του, ὁ συνταγματάρχης Γκαλλιάρδος ἦτο ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες γίνονται κωμικοί. Νουθετῶν τοὺς ἀξιωματικούς του, ἵνα συστήσῃ αὐτοῖς καλὴν διαγωγήν, ἐθλίβετο ἐὰν δὲν εὕρισκεν εὐκαιρίαν νὰ τοῖς δώσῃ νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι εἶχεν ὡραίαν ἐρωμένην καὶ ὅτι διετήρει ταύτην μετὰ πολυτελείας.

Ὁ ἀξιοπρεπὴς οὗτος ἱππότης, ἄγαμος βεβαίως, ὅπως πάντες οἱ τοῦ εἴδους του, κατῴκησεν ἀπέναντι τῆς οἰκίας τῆς Λεόνας. Αἱ θυγατέρες αὐτῆς δὲν ἐβράδυναν νὰ γνωρισθῶσι μετὰ τοῦ ἐπιτελείου τοῦ συνταγματάρχου. Τὰ προοίμια τῆς γνωριμίας ταύτης, ὅπως συνήθως, ὑπῆρξαν ἀσμάτια ἀδόμενα ἐπὶ τῷ προφανεῖ σκοπῷ νὰ γίνωσιν ἀρχὴ ἐρωτικῶν σχέσεων.

Ἀφ' ἑτέρου, ὁ συνταγματάρχης δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐρωτευθῇ τὴν Λουκίαν, δὲν ἦτο δὲ ἄνθρωπος νὰ τὸ κρύψῃ· καὶ φεῦ! ἡ Λουκία δὲν ἦτο πλέον ἡ σεμνὴ καὶ φρόνιμος ἐκείνη κόρη, ἥτις θὰ προσεβάλλετο τέως ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἐκδηλώσεων, αἵτινες εἶνε πάντοτε σκανδαλώδεις καὶ ἐπικίνδυνοι.

Ὁ ἐπίδοξος ὑποψήφιος, ἔμαθεν ἐν βραχεῖ διαστήματι τὰ οἰκιακὰ τῆς οἰκογενείας ταύτης· τὰ προηγούμενα δὲ τῆς μητρυιᾶς καὶ ἡ θλιβερὰ θέσις τῆς Λουκίας ἐνίσχυσαν ταχέως τὰς προσδοκίας του. Ἠπατήθη ἐν τούτοις, διότι ἡ Λουκία, καίτοι ἠμυκηθεῖσα ὑπὸ τῆς ματαιότητος καὶ τῆς ἀπερισκεψίας, ὠπισθοδρόμησε πρὸ τῆς διαφθορᾶς, μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως τοῦ ἐντίμου αἵματος, ὅπερ ὤφειλεν εἰς τὴν μητέρα της. Ἡ ἀντίστασις αὕτη ἀπήλπισε τὰς θυγατέρας τῆς Λεόνας, αἵτινες ἤλπιζον ἐπὶ μακρὸν νὰ τὴν καταστρέψωσιν καὶ ν' ἀπαλλαχθῶσιν αὐτῆς, παραδίδουσαι τὸ θῦμά των πρὸς τὸν συνταγματάρχην. Συνέλαβον ὅμως σχέδιον, ὅπερ ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀστειότητος, ἠδύνατο νὰ παράσχῃ τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ ἐπόθουν. Ἐπὶ τούτῳ συνεννοήθησαν μετὰ τοῦ ὑποψηφίου· τὸ δὲ σχέδιον ἐξεπληρώθη οὕτως :

Ἐσπέραν τινὰ ἡ Λουκία, ἀποσυρθεῖσα ἤδη ἐν τῷ δωματίῳ της, ἡτοιμάζετο νὰ κοιμηθῇ, ὅτε ἠνοίχθη αἴφνης ἡ θύρα καὶ εἰσῆλθεν ὁ συνταγματάρχης, κεκαλυμμένος διὰ μανδύου καὶ φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πῖλον μέγιστον, συνοδευόμενος δὲ ὑπὸ τῶν παταγωδῶν γελώτων τῶν θυγατέρων τῆς Λεόνας. Μόλις δὲ εἰσήγαγον αὐτόν, οἱ γέλωτές των κατέστησαν θορυβωδέστεροι· ὠθοῦσαι δὲ τὴν θύραν, ἔκλεισαν ταύτην ἔξωθεν καὶ ἔφυγον. Ἀγανάκτησις καὶ τρόμος κατέλαβον παρευθὺς τὴν πτωχὴν νεάνιδα, ἥτις μὴ βλέπουσα μέσον νὰ ὑπεκφύγῃ τὸν κίνδυνον, ἐκάλυψε διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπόν της.

Ὁ συνταγματάρχης ἠθέλησε νὰ μεταχειρισθῇ τὰς συνήθους αὐτῷ φιλοφροσύνας καὶ τοὺς χαριεντισμούς, ἵνα τὴν κατακτήσῃ.

Ἡ Λεόνα εἶχε πεῖσιν αὐτόν, ὅτι δὲν θὰ ἦτο δύσκολον τὸ πρᾶγμα· ἀλλὰ πρὸ τόσης βαθείας καὶ σιγηλῆς θλίψεως δὲν εὕρισκε λέξεις. Πράγματι, εἶνε τόση ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῆς ἀτιμίας καὶ τῆς ἀθωότητος, ὥστε πρέπει νὰ ἦνε τις ἀληθῆς κακοῦργος ὅπως

ἔχει τὴν τόλμην νὰ τὴν ὑπερβῇ.

— Εἶνε δυνατὸν νὰ σᾶς ἐμπνέω τόσον τρόμον, εἶπε τέλος ὁ συνταγματάρχης πλησιάζων τὴν Λουκίαν, ἐγὼ ὁ ὁποῖος ἄλλον πόθον δὲν αἰσθάνομαι ἢ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω!

— Λουκᾶ! Λουκᾶ! ἀδελφέ μου, ἐφώνησεν ἡ ἀτυχὴς κόρη ὁλολύζουσα.

— Ἀποσύρομαι, ἀποσύρομαι, εἶπεν ὁ συνταγματάρχης προσβεβλημένος, ἐν ἀγανακτήσει καὶ ἀπογοητεύσει.

Διηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν, ἀλλ' εὗρεν αὐτὴν κεκλεισμένην.

— Βλέπετε, δὲν δύναμαι νὰ ἐξέλθω, εἶπεν ἐπανερχόμενος.

— Τὸ 'ξέρω, εἶπεν ἡ Λουκία· ἠθέλησαν νὰ μὲ καταστρέψουν καὶ τὸ κατώρθωσαν. Ἰδοὺ ἐγὼ κλεισμένη μόνη μετ' ἀνδρός! Καὶ πῶς θὰ τολμήσω νὰ παρατηρήσω τινὰ κατὰ πρόσωπον; Τί θὰ εἴπῃ ὁ Λουκᾶς, ὁ προσφιλής μου ἀδελφός;

— Δὲν εἶσθε χαμένη, παιδί μου, εἶπεν ὁ συνταγματάρχης δυσηρεστημένος· δὲν μοὶ ἀρέσουν αἱ τραγῳδίαι καὶ φοβοῦμαι τὰς ἡρωϊκὰς Λουκρητίας. Πιστεύσατε, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ περισσότερον, εἶνε ν' ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο· διὰ νὰ τὸ ἀποδείξω δέ, ἀφοῦ δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐξέλθω ἐκ τῆς θύρας, θὰ ἐξέλθω ἐκ τοῦ παραθύρου τοῦ κήπου.

Λέγων ταῦτα ὁ συνταγματάρχης, περιεβλήθη διὰ τοῦ μανδύου του, ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ παραθύρου καὶ ἐπήδησεν ἐν τῷ περιβόλῳ διὰ φραγμοῦ διεχωρίζομένῳ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ.

Ἀλλὰ μόλις ἐπήδησεν, ἠσθάνθη ἑαυτὸν κρατούμενον ὑπ' ἀνδρός, ὅστις τυφλὸς ἐξ ἀγανακτήσεως, τῷ ἀπέτεινε τὰς πικροτέρας ὕβρεις. Ταὐτοχρόνως δὲ ἔτρεχον κραυγάζουσαι ἡ Λεόνα μετὰ τῶν θυγατέρων της.

— Μὴ τὸν κτυπήσητε, εἶνε ὁ πατέρας μου! ἐφώνησεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἡ ταλαίπωρος Λουκία, ἥτις ὑφίστατο τὴν μεγαλειτέραν ἀγωνίαν.

Ὁ ἄνθρωπος ἐξέβαλε μάχαιραν· ἀλλ' ὁ συνταγματάρχης, ὅστις ἦτο ἰσχυρὸς καὶ ὅστις δὲν ἤθελε νὰ βλάψῃ τὸν πατέρα τῆς Λουκίας, οὐδὲ ν' ἀναγνωρισθῇ ὑπ' αὐτοῦ, ἀπώθησε μετὰ δυνάμεως τὸν ἐπιτιθέμενον, ἔρριψεν αὐτὸν χαμαί, ἔσπευσε πρὸς τὸν φραγμόν, ἐπήδησε καὶ ἐξηφανίσθη.

[Ἕπεται]

Ἕνεκα τῆς ἐκ τῆς παραστάσεως τοῦ Λάγιο-Ἄρνιοῦ τοῦ κ. Ν. Παπαλεξανδρῆ, ἐξεγερθείσης γενικῆς περιεργείας, δημοσιεύομεν σήμερον τὸ χρησιμεῦσαν ὡς βάσις αὐτοῦ ὡραῖον ποιμενικὸν ᾆσμα, ἐπιφυλατιόμενοι καὶ περὶ τῆς παραστάσεως νὰ γράψωμεν ἐκτενῶς ἐν προσεχεῖ φύλλῳ.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΤΟ ΛΑΓΙΟ ΑΡΝΙ

Βγῆκαν κλέφταις στὰ βουνὰ
γιὰ νὰ κλέψουν ἄλογα·
ἄλογα δὲν ηὕρανε,
πήρανε τὰ πράμματα,
καὶ πᾶν, πᾶν, πᾶν!
ὤχ καϋμένος προβατάκια μ'
πραμματάκια μ'.

Ἤῆραν τὴν Καρδάρα μου
πόπηζα τὸ γάλα μου
πῆραν τὴ φλογέρα μου,
μέσ' ἀπὸ τὰ χέρια μου,
καὶ πάει, πάει, πάει,
ὤχ καϋμένος, φλογέρτσα μ'
Καρδαρίτσα μ'.
Ἤῆραν καὶ τὸ λάγιο ἀρνὶ
ποὖχε τὸ χρυσὸ μαλλί,
τ' ἀσημένιο κέρατο
καὶ πάει, πάει, πάει,
ὤχ καϋμένος προβατάκι μ'
Λάγι' ἀρνάκι μ'.
Αὶ καὶ νὰ τοὺς πλάκοναν
καὶ νὰ τοὺς ξαρμάτοναν
μέσα στὰ λημέρια τους
ὅλους καὶ τὰ ταίρια τους.
Νόβλεπα τὸ λάγιο ἀρνὶ
μέσα πάλι στὸ μανδρί
ὤχ καϋμένος, προβατάκι μ'
λάγι' ἀρνάκι μ'.
Ἂν μ' ἀκούσῃ ἡ Παναγιὰ
καὶ παιδέψῃ τὴν κλεψιά,
θὲ νὰ σφάξω ἕνα ἀρνὶ
ποῦ νὰ πέφτ' ἀπ' τὸ σουβλί,
καὶ μέσ' τἄνθη τ' Ἀπριλιοῦ
τὴν ἡμέρα τ' ἀγ' Γεωργιοῦ
θὰ γιορτάσω τρῶγοντας,
κ' ὅλο ξεφαντόνωντας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΟΥΣΚΙΝ

ΧΡΥΣΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΨ

Ὅλα εἶνε ἰδικά μου, εἶπεν ὁ χρυσὸς
Ὅλα εἶνε ἰδικά μου, ἀπαντᾷ ὁ χάλυψ.
Ὅλα, ὅλα τ' ἀγοράζω, εἶπεν ὁ χρυσὸς
Ὅλα, ὅλα τὰ λαμβάνω, ἀπαντᾷ ὁ χάλυψ.

Α. Γ Κ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Χθὲς περὶ τὸ μεσονύκτιον ἀνεχώρησεν ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ βασιλόπαιδος Νικολάου, μεταβαίνων εἰς Κοπεγχάγην, ἔνθα θὰ συναντηθῇ μετὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῆς Ρωσίας καὶ τῶν πριγκίπων τῆς Οὐάλλίας. Κατὰ τὴν ἐπιστροφήν, ὁ βασιλεὺς θὰ διέλθῃ διὰ Παρισίων, Βερολίνου καὶ Βιέννης.—Ἡ Αὐτοκράτειρα Φρειδερίκου μετὰ τῶν πριγκιπισσῶν θυγατέρων της Βικτωρίας καὶ Μαργαρίτας ἀνεχώρησαν προχθὲς, ἐπανακάμπτουσαι εἰς Βερολῖνον. — Σήμερον δημοσιεύεται τὸ διάταγμα τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς· αἱ ἐκλογαὶ ὁρίζονται διὰ τὴν 14 Ὀκτωβρίου —Ἐν περιλήψει, ἡ ὅλη κίνησις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1889 ἀνῆλθε, τοῦ μὲν γενικοῦ εἰς δρχ. 278,097,111 τῆς εἰσαγωγῆς συμποσουμένης εἰς δρχ. 162,122,869 καὶ τῆς ἐξαγωγῆς εἰς δρχ. 115,974,249, τοῦ δὲ εἰδικοῦ εἰς 240,431,56, τῆς εἰσαγωγῆς συμποσουμένης εἰς δρ. 132,653,248 καὶ τῆς ἐξαγωγῆς εἰς δραχμὰς 107,777,808. — Διὰ Β. Διατάγματος ἐπεβλήθη κάθαρσις εἰς τὰς ἐκ τῶν ἀραβικῶν ἀκτῶν προελεύσεις.—Ὑποδιοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἀντὶ τοῦ προαχθέντος εἰς τὴν θέσιν τοῦ διοικητοῦ κ. Καλλιγᾶ, ἐξελέγη παμψηφεὶ ὁ τραπεζίτης κ. Συμιριώτης. — Ἀπεβίωσεν ὁ γεν. γραμματεὺς τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν Μιχ. Ἀντωνόπουλος.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Εἰς τὸ ἔγγραφον τῆς παραιτήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Διονυσίου τοῦ Ε', ἀπήντησεν ἡ Πύλη προσκαλοῦσα αὐτὸν νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ καθήκοντά του, ὡς θεωροῦσα ἀρκετὰς τὰς μέχρι τοῦδε δοθείσας ὑπ' αὐτῆς ἐξηγήσεις.—Ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἡ παραίτησις τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Νικοδήμου. Κατὰ τὰς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πληροφορίας, ὑποψήφιοι διὰ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Ἱεροσολύμων εἰσὶν, ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Γεράσιμος καὶ ὁ ἐν Μόσχᾳ ἔξαρχος τοῦ Ἁγίου Τάφου κ. Ἀρσένιος. — Ἕνεκα γήρατος ὑπέβαλε τὴν παραίτησίν του καὶ ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Σωφρόνιος.—Λαΐλαψ ἐνσκήψασα ἐν τῇ ἄνω Ἰταλίᾳ, ἐπέφερε σημαντικὰς ζημίας.—Ἐκτὸς τῆς χολέρας, θραῦσιν ποιεῖ ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ ἡ εὐλογία. — Βεβαιοῦσιν, ὅτι ὁ διάδοχος τῆς Ῥουμανίας πρίγκιψ Φερδινάνδος, μνηστεύεται τὴν Βαυαρίδα πρίγκιπισαν Ἐλισάβετ, θυγατέρα τοῦ πρίγκιπος Λεοπόλδου καὶ ἐγγονὴν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ὁ ἑλληνιστὴς Ἰούλιος Ζιράρ ἐξεπόνησεν εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν μετάφρασιν τοῦ Θεοκρίτου, ἥτις ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις μετ' εἰκόνων.

— Ὁ Πάπας ἀπεφάσισε ν' ἀνοίξῃ τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Βατικανοῦ εἰς τὸ κοινόν. Ἡ βιβλιοθήκη περιέχει πεντήκοντα χιλιάδας ἐντύπων καὶ εἰκοσιπέντε χιλιάδας χειρόγραφα ἑλληνικά, λατινικὰ καὶ ἀνατολικά· ἡ συλλογὴ τῶν χειρογράφων εἶνε μία ἀπὸ τὰς σημαντικωτέρας τῆς ὑφηλίου.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῷ Ζαππείῳ παρθεναγωγείῳ ἐγένετο ἡ τοποθέτησις ὡραίου ἀνδριάντος τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου κ. Κωνστ. Ζάππα, καλλιτεχνηθέντος ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν γλύπτου κ. Γ. Βρούτου. — Ἡ ἐν Κερκύρᾳ Φιλαρμονικὴ Ἑταιρία ἑορτάζει τὴν 31 τρέχοντος μηνὸς, τὴν συμπλήρωσίν πεντηκονταετίας ἀπὸ τῆς συστάσεώς της, διὰ τριημέρου πανηγύρεως, εἰς ἣν πολλοὶ ἐκλήθησαν νὰ μεταβῶσιν. — Οὐδεὶς τόσον γόνιμος ὅσον ὁ Κάρλος Γκομέζ, ὅστις ἐκτὸς τῆς Γαβριέλλας, ἥτις θὰ παρασταθῇ κατὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς Σκάλας τοῦ Μιλάνου, ἐπέρανε πρὸ μικροῦ τὴν Μουρένα καὶ τὸν Ἰδιότροπον Ἱππότην. Νῦν δὲ καταγίνεται εἰς μίαν Βάνδαν, μετὰ τὴν ὁποίαν θὰ συνθέσῃ μίαν Γκρατζιέλλαν, ἐπὶ ἰνδικοῦ θέματος.—Τὸ δράμα Ἡ Αὐτοκράτειρα τῶν Βαλκανίων, ἔργον τοῦ πρίγκιπος Νικήτα τοῦ Μαυροβουνίου, ἐμελοποιήθη ὑπὸ τοῦ κ. Σαρνώ. —Τῇ 19 Νοεμβρίου, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Αὐστρίας, παρασταθήσεται ἐν Βιέννῃ νέον κωμικὸν μελόδραμα τοῦ Ἰωάννου Στράους, ἐπιγραφόμενον ὁ Ἱππότης Παζμάν. — Ὁ κ. Σαὶν-Σαὲνς ἐγκατεστάθη πρό τινος εἰς Σαὶν-Ζερμαὶν, ὅπου καταγίνεται, καθ' ἁλέγεται, οὐχὶ εἰς τὴν σύνθεσιν νέου μελοδράματος, οὐδὲ εἰς ἱστορίαν τινὰ τῆς μουσικῆς ἀλλ... εἰς τὴν ποίησιν, σκοπὸν ἔχων νὰ δημοσιεύσῃ προσεχῶς ἕνα τόμον ποιημάτων του.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Χρῆστον Τ. Χαλκίδα. Παρῆλθον ἕκτοτε μῆνες 15: Ἀναμένομεν. Τέλος πάντων! Φ. Ι. Ἄστρος. Π. Σ. Α. Ῥόδον· Μιχ. Ἐλ. Μολάουε. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν.—Mars. Τὸ ἀρχαιότερον θέατρον ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, εἶνε τὸ ἐν Βενετίᾳ τοῦ Ἁγ. Δουκᾶ, νῦν Γκολδόνη, χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ 1629.—Κα Π. Σ Κ]πολιν. Δυστυχῶς δὲν εἶνε κατάλληλον. Ἐκτιμῶμεν τοὺς λόγους τῆς φιλοστοργίας, ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦσιν ὅπως δώσωσι τὸ χρίσμα τῆς φιλολογίας.—Φίλῳ Μ. Τὸ τοιοῦτον μὴ σᾶς φαίνεται παράδοξον ἐν Ἑλλάδι· πρό τινος ἀπεδίωσεν ἐν Ἄνδρῳ ἡ σεβαστὴ Πρεσβυτέρα Εἰρήνη Ἀργυροῦ, εὐτυχήσασα ν' ἀποκτήσῃ 14 τέκνα, 47 ἐγγόνους, 37 δισεγγόνους καὶ πέρυσιν, ἓν ἔτος πρὸ τοῦ θανάτου της, ἕνα τρισέγγονον, τοῦτέστι 93 βλαστοὶ ἀνεφύησαν ἐκ τοῦ πολυτίμου ἐκείνου δένδρου.—Φίλῳ Προξένῳ. Τὸ Corse aux cheveux plats, εἰλημμένον ἐκ τίχων τινῶν τοῦ Barbier, καλῶς μετεφράσθη διὰ τοῦ λεοθρὶξ κορσικανός. Διότι ὄχι μόνον ὁ Larousse λέγει περὶ τούτου ἐν λέξει plat: «se dit des cheveux qui ne sont ni frisés ni bouclés.» Οἱ δ' ἡμέτεροι Σχινᾶς καὶ Λεβαδεὺς = κόμη ἀδιστρύχιστος, τρίχες ἄστρεπτοι. Qui a les cheveux plats = ἁπλόθριξ, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ λεξικὰ ταῦτα περίπου. Ἀλλὰ καὶ διότι οὐδὲ δύναται νὰ γίνῃ πλέον περὶ περούκας λόγος, μὴ οὔσης ἐν χρήσει ἐν τῷ γαλλ στρατῷ, ὑπηρετοῦντος ἐν αὐτῷ τοῦ Ναπολέοντος. Ἡ φενάκη εἶχεν ἀφαιρεθῆ ἀπὸ πασῶν σχεδὸν τῶν κεφαλῶν περὶ τὸ ἔτος 1789 καὶ μόνον ἴσως καρδίας ἐκάλυπτεν ἔτι. Ταύτην εἶχεν ἀντικαταστήσει ἡ queue (coda) λεγομένη – ὅλα δηλ. τὰ μαλλιὰ ὀπίσω τραβηγμένα καὶ εἰς οὐρὰν σφιγκτὰ δεμένα. Οἱ στρατηγοὶ τῆς Δημοκρατίας ἔφερον μακράν, λυτὴν τὴν κόμην, ὡς εὐμορφοτάτοι κόραι. Ὁ στρατηγὸς Desaix, ὁ ἐν Μαρέγγῳ φονευθεὶς ἐν ἡλικίᾳ 26 μόνον, νομίζω, ἐτῶν, φρεσκοξυρισμένος πάντοτε καθὼς ἦτο μὲ τὰ μαλλάκια του, τὰ γαντάκια του à la mousquetaire καὶ τὴν γλυκεῖαν του φυσιογνωμίαν, ἐφαίνετο πράγματι ὡς κόρη, ἦτο ὅμως σὰν πειὸ παλληκάρι ἀπὸ μερικοὺς χονδροκοκκινωμένους. Οὕτω κομψευόμεναι ἐφαίνοντο καὶ ἄτι γαλλικαὶ ἱππαρχίαι μιᾶ φορὰ στοὺς Τουρκικοὺς πολέμους τῆς Οὐγγαρίας, καὶ οἱ Πασσάδες γελοῦσαν— «Μωρὲ γυναῖκες μᾶς ἔστειλε ὁ βασιλιᾶς τῆς Γαλλίας. Καλῶς τῆς δεχθήκαμε» Ἀλλ' ὅταν ἠκούσθη ἐκείνη ἡ βροντερὰ κραυγὴ «France, France! En avant!» καὶ αἱ δεκακισχίλιαι ἐκεῖναι γυναῖκες ἔπεσαν μὲ γυμνὰ ξίφη μέσα στὸ τουρκικὸν ἀσκέρι, οἱ φίλοι ἔχασαν καὶ τ' αὐγά καὶ τὰ καλάθια καὶ τὰς σκηνάς των καὶ τὸ δὴ χείριστον τὰς γυναῖκας των...

Λίαν προσεχῶς ἐν τῇ ΕΒΔΟΜΑΔΙ περιεργοτάτη δημοσίευσις

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΦΡΑΝΤΣΑΣ

τὴν ὁποίαν ἔκαμεν

Ο ΙΓΡΙΜΙΣΕΚΙΖ ΤΣΕΛΕΜΠΗΣ ΜΕΧΜΕΤ ΕΦΕΝΤΗΣ

σταλεὶς ἐκεῖσε ἐλτῖῆς, ἤτοι πρέσβυς

ΚΑΤΑ ΤΟ 1790 ΕΤΟΣ

Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἀνεκδότου Τουρκικοῦ πρωτοτύπου

REVUE
POLITIQUE ET LITTERAIRE
REVUE BLEUE
Paraissant le Samedi
Six mois 20 fr. Un an 35
PARIS
111. Bd. St Germain 111.

Ε. ΣΤΑΝΛΕΥ
ΗΗ ΓΗ
ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
ΓΕΩΡΓ. ΑΔΡΑΚΤΑ
Τιμᾶται Δραχ. 5

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ Α. ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ
Ὁδ. Αἰόλου, ἀριθ. 195-197
Ἐκτυποῦνται
ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΑ ΣΤΙΓΜΙΑΙΩΣ
ἐπικεφαλίδες σφραγῖδες
παντὸς εἴδους, πάσης ποιότητος
ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΘΗΚΗ
Εὐρωπαϊκῶν Καταστίχων

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ-ΑΘΗΝΩΝ-ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Τμῆμα Πειραιῶς--Κορίνθου--Πατρῶν

	1	3	33		2	4	32
Πειραιεὺς ἀν.	6.30π	11.40	12.30	Πάτραι ἀν.	6.45π	11.30	—
Ἀθῆναι »	7.—	11.45	1.—	Αἴγιον »	8.25	12.46	—
Κόρινθος ἀφ.	9.59	2.55	4.17	Κόρινθος »	12.—	4.25	6.50π
Αἴγιον »	1.36	6.15	—	Ἀθῆναι ἀφ.	3.07	7.25	10.10
Πάτραι »	2.55	7.55	—	Πειραιεὺς »	3.35	7.55	10.40

Τμῆμα Κορίνθου Ναυπλίου - Μύλων

Κόρινθος	ἀν.	3.20 μ. μ.	Μύλοι	ἀν.	7.40 π. μ.
Ἄργος	ἀφ.	5.30 »	Ναύπλιον	»	8.45
Ναύπλιον	»	6.05 »	Ἄργος	ἀφ.	9.20
Μύλοι	»	6.08 »	Κόρινθος	»	11.30

Τμῆμα Πατρῶν - Πύργου ἀπὸ 1 Αὐγούστου

		π.μ.	μ.μ.	μ.μ.			π.μ.	μ.μ.	μ.μ.
Πάτραι	ἀν.	7.—	3.45	5.10	Πύργος	ἀν.	6.40	3.15	4.30
Ἀχαΐα	ἀφ.	7.50	4.28	6.15	Γαστούνη	»	8.01	4.26	6.17
Μανωλάς	»	8.50	5.20	7.25	Λεχαινὰ	ἀφ.	8.24	4.50	6.45
Λεχαινὰ	»	9.23	5.50	8.05					
	ἀν.	9.26	5.53	6.20π	Μανωλάς	»	8.57	5.26	6.37
Γαστούνη	»	9.50	6.16	6.46	Ἀχαΐα	»	9.47	6.25	7.51
Πύργος	»	11.15	7.40	8.30	Πάτραι	ἀφ.	10.30	7.15	8.55

Αἱ ἀμαξοστοιχίαι 33 καὶ 32 ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐναλλάξ. Τοπικαὶ ἀμαξοστοιχίαι καθ' ἑκάστην εἰς ὅλα τὰ τμήματα.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΔΕΩΝΗ

Γ. ΠΑΜΠΑΝΟΣ
Ὀδοντοϊάτρος
Ὁδ. Πατησ. 9

Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΗΣ
ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΣ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΑΣ ΣΧΟΛΗΣ
15—Ὁδὸς Καπνικαρέας—15
Ἠλεκτρικοὶ κώδωνες, ἠλεκτρικαὶ ἰατρικαὶ συσκευαί, τηλέφωνα δι' οἰκιακὰς καὶ μεγάλας ἀποστάσεις, ἐγκαταστάσεις ἠλεκτρικοῦ φωτὸς τροφοδοτούμεναι ὑπὸ τῶν ἐγκατεστημένων ἐν Ἀθήναις ἠλεκτρικῶν σταθμῶν. Ὄργανα ἐναντίον τῆς πυρκαϊᾶς, ἀλεξικέραυνα, ἐπιστημονικὰ ἐργαλεῖα δι' οἱανδήποτε χρῆσιν: Προμήθεια ἐργαλείων. — Ἐγκαταστάσεις.—Ἐργασία ἐπιστημονική.— Τιμαὶ ἐκτάκτως μέτριαι.